

Fotoreportáž z Knihy roka 2008 nájdete na strane 4.

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 03 Heiko BELLMANN: Veľký atlas živočíchov. Veľký atlas rastlín
- 05 Dušan MITANA: Koniec hry
Peter GLOCKO: Rozprávky z čarovnej záhrady
Erik Jakub GROCH: Infinity
Trapoška. Zborník poviedok
Emil OSIF: Osudové stretnutia
- 08 Daniel PENNAC: Diktátor a hojdnacia sieť
John STEINBECK: Sladký štvrtok
- 09 Rozhovor s ukrajinským spisovateľom žijúcim na Slovensku Júliusom PAŇKOM
- 12 Rozhovor so spisovateľkou a publicistkou Janou ŠIMULČIKOVOU

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNIHA ALVA
FEBRUÁROVA 152/1, 958 01 PARTIZÁNSKE
TEL.: 038/7492191

Slovenské:

1. T. Keleová-Vasilková: Srdce v tme – Ikar
2. B. Bazalová: Láska na druhý pokus – Ikar
3. D. Dán: Knieža Smrť – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. K. Martinová: Ohnivé srdce – Ikar
2. L. Kleypasová: Jarná vášeň – Ikar
3. S. Meyerová: Zatmenie – Tatran

KNIHY MODUL
LAURINSKÁ 14, 811 01 BRATISLAVA
TEL.: 02/5443 1317

Slovenské:

1. Gina. Pravdivý príbeh veštkyne – Ikar
2. T. Keleová-Vasilková: Srdce v tme – Ikar
3. B. Filan: Bratislavské krutosti – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. S. Meyerová: Zatmenie – Tatran
2. R. Byrneová: Tajomstvo – Ikar
3. K. Hosseini: Tisíc žiarivých slnč – Ikar

ARTFORUM
ŠTEFÁNIKOVA 5, 917 01 TRNAVA
TEL.: 033/5341262

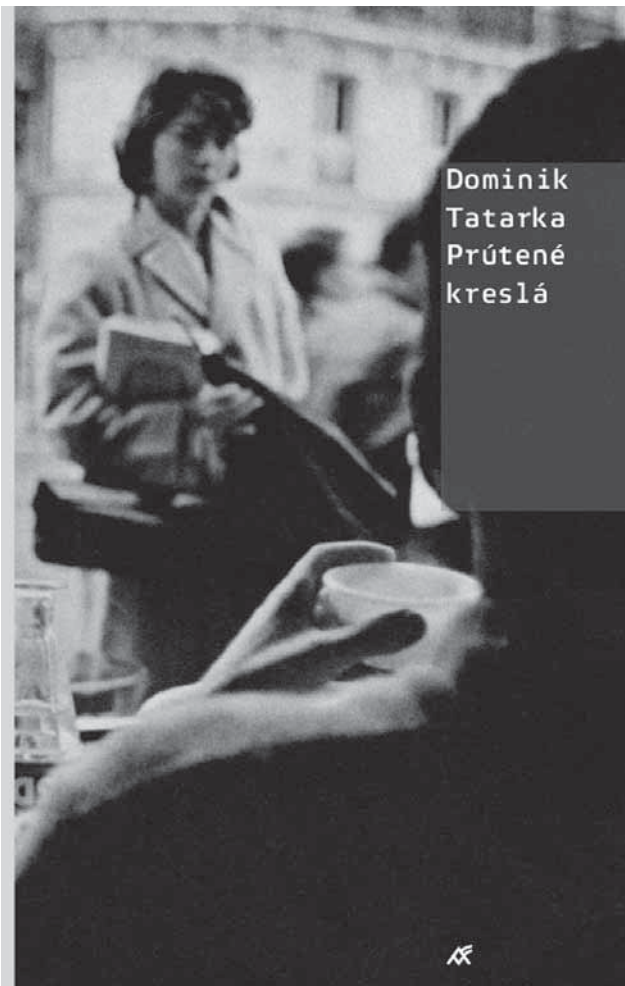
Slovenské:

1. D. Tatarka: Prútené kreslá – Artforum
2. P. Bystrický: Sťahovanie národov (454-568) – Spoločnosť Pro Historia
3. P. Rankov: Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy) – Kalligram

Zahraničné:

1. S. Meyerová: Zatmenie – Tatran
2. Ch. Potok: Volám sa Ašer Lev – Artforum
3. S. Clarke: Merde! Rok v Paříži – Albatros

Anasoft litera 2009
www.anasoftlitera.com
Pavol Rankov, Stalo sa prvého septembra, Kalligram
Jana Beňová, Plán odprevádzania, KK Bagala
Oto Cenko, Ty nie si náš, teba zožeríme, Slovart
Alta Vášová, Ostrovy nepamäti, F.R.&G.
Jana Bodnárová, Takmer neviditeľná, Aspekt
Peter Krištúfek, Šepkár, Marenčin PT
Juraj Šebesta, Keď sa pes smeje, JUGA, Edition Ryba
Rumpli, V znamení hovna, Slovart
Jana Juráňová, Žila som s Hviezdoslavom, Aspekt
Márius Kopešay, Mystifikátor, Kalligram
Generálny partner: ANASOFT
Partneri: BRATISLAVA ARTFORUM IVET KNIHY PARTIUS.SK
Hlavný mediálny partner: SME BELIMEX
Mediálni partneri: týždeň ZURNAL rombold KNIŽNÁ REVUE

Dominik
Tatarka
Prútené
kreslá

NA LÁSKU SI VŽDY TREBA NÁJŠŤ ČAS

Svet vystrašila prasacia chrípka. Ľudia sa chránia rúškami, kupujú si antivirotiká, vedci pracujú na vakcine. Sme vyspelá spoločnosť a iste si aj s touto nákazou poradíme. Ako sa však chrániť pred takým nebezpečným vírusom ako nekultúrnosť? Šíri sa plazivo a bujnie ako burina. Ochranné rúška ani lieky proti nej nezaberajú, účinná vakcína sa nehladá. Ved na nekultúrnosť sa neumiera. Zatiaľ. Len tíško napáda ľudské mysle, množí sa a šíri ako rakovina. Nenápadne zaberá čoraz väčšie teritória a všetci sa tvárime, že o nič nejde. Ved divadlá hrajú, galérie sú otvorené, do kín prichádzajú nové filmy, kapely a orchestre koncertujú a na knižnom trhu je záplava kníh. Kultúrnosť je však nielen o kvantite, ale aj o kvalite a kontinuite. Nie je len o umení a tvorbe, je aj o histórii a tradíciách, o vzájomnej úcte, pokore a láske. Väčšine hneď príde na um, že kultúra stojí peniaze a momentálne svet zápasí s finančnou krízou, tak aká kultúrnosť a nekultúrnosť, treba prežiť a oživiť ekonomiku. Nezápasíme len s finančnou krízou, ale s krízou hodnot a rodiny. Vyhovárame sa na nedostatok času. *Sedíme na paripách: uháňajúcich dňoch*, ako napísal v *Cválajúcich dňoch* Ján Smrek, vyznávač lásky k životu. Iste by sa čudoval, ako sa tie naše dni zrýchlili. Že je v nich pramálo času na lásku a ešte menej na romantiku a poéziu. Dokonca aj v máji. Na poéziu a lásku by sme si však mali vždy nájsť čas. Nedá sa všetko vybaviť elektronicky. Esemeskou sa nedá objasniť, ani utrieť slzy. Ako inšpirácia hľadania vlastnej cesty ku kultúrnosti a k srdciam svojich blízkych môže poslúžiť aj dobrá kniha.

Antonia Bednáriková

Dominik Tatarka

Prútené kreslá

Bratislava, Artforum 2009

Z poctivého spisovateľského nádenníka Dominika Tatarku (1913 – 1989) sa s najväčšou pravdepodobnosťou proti jeho vôli stal mýtus. Ani na Slovensku asi nikto nepozná celé jeho dielo. Vychádzalo v oficiálnych vydaniach od roku 1942 do roku 1969, v 70. a 80. rokoch v neprístupných exilových samizdatoch, pričom niektoré texty zostali v rukopisoch. V 90. rokoch vyšli dve reedície (*Panna Zázračnica*, *Prútené kreslá*) a niektoré „neautorizované“ texty (napr. *Navrávačky* v prepise E. Štolbovej), sprevádzané množstvom mýtizujúcich blabotov, zato nevyšli texty, ktoré by si verejnosť po rokoch zaslúžila poznať. Príčiny tohto ne-normálneho postoja k Tatarkovi boli dve: ideologická manipulácia a slovenská hlúposť. Mytologizácia, založená, prirodzene, na adorácii slobodnej osobnosti však zahmlila literatúru originálneho vyznávača slovenskej autenticity, a rozmnožila počet slovenských idolov, o ktorých vlastne nikto nechce vedieť pravdu.

Čitateľ znovu reeditovanej „románovej novely“ (M. Hamada) *Prútené kreslá*, ktorá vyšla roku 1963 po Tatarkovom socialistickeo-realisticom intermezze (*Družné letá*, *Radostník*) a autor ju v konsolidačných časoch zredigoval do podoby, v akej vychádza i teraz, bude akiste stáť pred dilemou: čítať ju ako výtrysk tvorivosti slovenského génia v časoch, keď sa sebauvedomovali gény modernosti našej literatúry a opäť sa vynorila nevyhnutnosť po horváthovsky pokračovať v „otváraní okien do Európy“ (koniec 50., začiatok 60. rokov), alebo čítať Tatarku so všetkými tými sebauvedomenými génmi rozmnoženými postmodernizmom a skúsenosťami s najhlbšou skepsou, akú kedy zažila literatúra i ľudské vedomie? V prvom prípade by sme nemohli obísť fakt, že Tatarka po ukončení UK v Prahe študoval v období mnichovskej zrady na Sorbonne („*moja sladká Franciá*“), kde okrem obdivu surrealistickéj voľnosti a očarenia proustovskými intelektuálnymi salónmi nemohol neprísť do kontaktu s módnymi dielami J.-P. Sartra (*Hnus* – 1938), alebo atmosférou, z ktorej neskôr vytryskol kult A. Camusa (*Cudzinec* – 1942) či programového románu francúzskeho odboja (*Vercors: Mlčanie mora* – 1942). A nemohli by sme premlčať ani to, že oveľa slávnejšia, tematicky, formálne a najmä filozoficky blízka *Legenda Emóke* J. Škvoreckého vyšla v tom is-

tom roku ako *Kreslá*. Na Tatarkov prínos do vtedajšej literárnej filozofie by sme sa museli dívať napr. aj cez hlúpe kritické súdy M. Chorvátha, J. Špitza, J. Roznera alebo aj A. Matušku i cez celú tú vajatavosť dobovej kritiky, ktorá jeho „písачky“ neprijímala s nadšením, hoci mal za sebou aj účinkovanie v SNP a komunistickéj strane. V druhom prípade súčasného čitateľa dozaista príjemne prekvapí onen „*zvláštny druh ironickej... sociability*“, ktorú v *Kreslách* aj s ohľadom na francúzske inšpiračné kontexty ocenil J. Števec, na rozdiel od M. Hamadu, ktorý nad ňu nadraduje osobnostný tatarkovský „*náš slovenský variant existencializmu... vyhranene kresťanský*“. V rámci tohto interpretačného rozpätia však bude prinajmenšom platonicky pôsobiť s najvyššou vážnosťou myslený tatarkovský romantizmus, ktorý v mene vymanenia sa z cudzoty sveta a vlastných úzkostí odsudzuje svojho ironicky stavaného hrdinu (Bartolomej Slzička – „*kadlub... lásky*“) na vdychovanie „*púdry a glycerínu*“ svojej fyzicky existujúcej, ale v rozprávačskej vízii nebotyčne zduchovnenej milenky, myšlienkového predpolia neskoršieho famózneho „božieho obcovania“.

Príbeh zvláštne zduchovnenej parížskej lásky rozpráva životom preskúšaný socialistickej kolportér knih-utešiteľ zien „*drahej Jarmile*“, peknej, ale sklamannej účastníčke podnikového zájazdu k poľskému moru. V jeho jemných, poeticky štylizovaných meandroch sa skrýva najmä skúsenosť Slováka, ktorého v „salónoch“ medzinárodného penziónu volajú „*pán Čech*“ a ktorý sa „*neodbavil výstrelom do hrda*“, keď musel okupantom bez protivienia odovzdať pohraničnú pevnosť. Je v ňom teda i onen sartrovský hnus z globalnej perfidnosti sveta i osobný závrat z osamotenosti, ale je v ňom najmä „*sebavedomie*“ človeka, ktorý vie, kam a ku komu patrí, a preto sa uspokojí s duchovnou podobou lásky k peknej, ale nie šťastnej Francúzke, tak ako sa neskôr uspokojí s príbehmi z kníh, ktoré ponúka nešťastným ženám. A zrazu je nám popri všetkých nešikovnostiach a nesalónnych neobratnostiach modelové rozvrstvenie Tatarkovho príbehu akési dôvernejšie, pretože sme sa s ním neraz stretli pri pokusoch modernej prózy presiahnuť fenomenológiu bytia myšlienkou.

Alexander Halvoník

ZRKADLÍME

O čom to vypovedá, že medzi najpredávanejšie slovenské knihy patria práve ženské romány? K tomu sa dá postaviť rôznymi spôsobmi. Buď s dešpektom, takým estetickým, že sú to „len“ také príbehy pre ženy. Ale dá sa k tomu postaviť aj celkom profesionálne, čo je aj môj prípad, že sú to veľmi dobre napísané príbehy. Sú zbavené estetických a intelektuálnych komplexov. Ako literatúra to má veľmi presný zásah. Nesnaží sa to nijakým spôsobom kamuflovať. Mnohé, nazvime to pseudointelektuálne knihy, často kamuflujú to, že autor nevie napísať príbeh. Nie je náhoda, že v novodobej histórii slovenskej literatúry sa najviac predávali knihy, ktoré boli príbehové. Ona (T. Keleová-Vasilková) je hitmaker. Samozrejme, zábava môže byť taká aj onaká. Treba to rešpektovať, a ja som určite jeden z tých, čo to rešpektuje.

Kamil Peteraj, Pravda 4. 4. 2009

KDE BOLO

- Kultúrny dom v Radave – prezentácia monografie *Radava v minulosti a dnes* – 15. apríla
- Dom kultúry v Prievdzii – prezentácia knihy Pavla REMIÁŠA *Zdar Boh, baníci!* – 22. apríla
- Reduta v Bratislave – prezentácia knihy Aleny HERIBANOVEJ *Top 37 žien Slovenska* – 22. apríla
- Dvorana MK SR v Bratislave – prezentácia monografie maliara a fotografa *Jozef Bubák* – 24. apríla
- Liptovská galéria P. M. Bohúňa – prezentácia monografie Slavomíry OČENÁŠOVEJ-ŠTRBOVEJ o výtvarníkovi Igorovi Rumanskom – 29. apríla
- Slovenský syndikát novinárov v Bratislave – prezentácia knihy karikatúristu Fedora VICA *Dereš... a nikdy inak* – 28. apríla
- Slovenské národné múzeum v Martine – prezentácia knihy Lubomíra LONGAUERA *Martin Benka – prvý dizajnér slovenského národného mýtu* – 28. apríla
- Kníhkupectvo Artforum v Žiline – prezentácia knihy Gabiny WEISSOVEJ *Diagnóza F50* – 29. apríla
- Goetheho inštitút v Bratislave – literárny večer s Milanom ŽITNÝM o knihe Franza KAFKU *Listy Milene* – 5. mája
- Piešťanské informačné centrum – beseda so spisovateľkou Tāňou KELEOVOU-VASILKOVOU – 4. mája
- AuCafe v Bratislave – prezentácia knihy *Gina. Skutočný príbeh veštkyne* – 6. mája

KDE BUDE

- Francúzsky inštitút v Bratislave – prezentácia knihy francúzskeho spisovateľa Gillesa LEROYA *Alabama song* – 13. mája o 18.00
- Kaviareň Divadla Andreja Bagara v Nitre – autorský večer s Pavlom RANKOVOM o jeho novej knihe *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* – 13. mája o 16.00
- Zichyho palác v Bratislave – prezentácia monografie *Igor Rumanský* – 13. mája o 18.00
- Mestská knižnica mesta Piešťany – stretnutie so spisovateľkou Veronikou ŠIKULOVOU a jej knihou *To mlieko má horúčku* – 20. mája o 9.30
- Bibiana na Panskej 46 v Bratislave – výstava Najkrajšie knihy Slovenska 2008 – do 31. mája
- Mestská knižnica mesta Piešťany – prezentácia knihy Otakar KORIČKA *Do Amalfi na kávu* – 25. mája o 10.00
- Gymnázium Pierra de Coubertina v Piešťanoch – stretnutie s hudobníkom a spisovateľom Braňom JOBUSOM – 26. mája

Dielo profesora Matúša Kučeru *Slovenské dejiny I. Od príchodu Slovanov do roku 1526* predstavilo Literárne informačné centrum v bratislavskom klube spisovateľov 28. apríla. Kompendium slovenských dejín poslúži ako príručka pre všetkých, ktorí sa odhodlali vzdelávať v oblasti historických vied. Viac informácií nájdete na www.litcentrum.sk.

Foto Rastislav Šarišský

Na besedy vo Vranove prišlo vyše 250 čitateľov

Vyššie 250 čitateľov sa stretlo v piatok 24. apríla vo vranovskej knižnici s našimi spisovateľmi Gabrielou FUTOVOU, Romanom BRATOM a Petrom HOLKOM.

Predpoludním sa uskutočnili tri besedy, každá na inom oddelení, s iným autorom, aby sa každý mohol stretnúť so svojím najobľúbenejším. Gabriela Futová je podľa celoslovenského prieskumu piatou najčítanejšou slovenskou spisovateľkou a možnosť stretnúť sa s ňou využili aj učiteľky, pretože Futová je už aj čítankovou spisovateľkou. Skvelý zážitok mali čitatelia na oddelení pre deti po stretnutí s Romanom Bratom. Jeho úspešná kniha *Môj anjel sa vie biť* zaujala nielen malých, ale aj dospelých čitateľov. Roman Brat a Gabika Futová sú výnimoční ako autorská dvojica, spoločne vytvorili knihu *Zmätené dvojčky zo slepej uličky*, ktorá sa teší z titulu Najlepšia kniha jesene 2008. Deti svojimi zvedavými otázkami utvrdili spisovateľov, že sú čítanými autormi aj vo Vranove. Pozvanie na stretnutie so spisovateľom Petrom Holkom prijali študenti našich gymnázií. Jeho bohatá literárna tvorba oslovuje aj súčasnú mládež. Popoludňajšia beseda bola spoločná a pestrá práve vekovým zložením čitateľov, ktorí na stretnutie prišli. Prijemnú atmosféru vytvorili žiaci SZUŠ pod vedením pána riaditeľa Milana Stanovčáka.

Besedy so spisovateľmi patria v knižnici medzi tradičné podujatia. Veríme, že aj to prispeje k stúpajúcemu záujmu o knihy a čítanie.

Emília Antolíková

Cena cien za rok 2007

Na návrh poroty v zložení Jozef Bžoch, Ivana Dobrakovová, Zuzana Ferusová, Kornel Földvári, Marián Heveši, Braňo Hochel, Igor Hochel, Peter F. Rius Jílek, Marek Mitka, Veronika Rácová, Derek Rebro, Jitka Rožňová, Marta Součková a Kristína Vulgan sa laureátom slovenskej literárnej *Ceny cien za rok 2007*, ktorú vyhlasuje, organizuje a garantuje Revue aktuálnej kultúry RAK, stal Viliam Klimáček za román *Námestie kozmonautov (Generácia IO)* (Koloman Kertész Bagala) a korunným princem Milan Zelinka za prózu *Teta Anula* (Slovenský spisovateľ). Do súťaže sú automaticky nominované všetky diela, ktoré v danom roku získali niektorú zo slovenských literárnych cien.

-rak-

V bratislavskej Aule Cervantes si 23. apríla pripomenuli Svetový deň knihy a autorských práv prezentáciou knihy Pedra Gálveza *Seneca* za účasti prekladateľa Vladimíra Olerínyho (na snímke) a vernisážou výstavy plagátov *Don Quijote inými očami*. 23. apríla si totiž pripomíname aj výročie úmrtia autora Dona Quijota Miguela de Cervantesa y Saavedru (1547-1616).

Foto Peter Procházka

Nevyužitie myšlienky

Láska nakoniec zvíťazí, len sa treba naučiť milovať.

Tanečnica pri plese

Tanečnice pri plese sa 23. apríla na chvíľu ukázali v Malokarpatskej knižnici v Pezinku. Prišli tam v knižnej podobe spolu so svojou autorkou Katarínou Habovštiakovou, aby sa stretli s deťmi. A tak pod obrovskou rozprávkou pavučinou, ktorú pavúky priadli aspoň polstoročie, došlo k vzácnnej komunikácii medzi autorkou a deťmi. Tie milo potešili aj prekvapili. Ako by aj nie, keď sa ukázalo, ako pozorne deti čítali rozprávky o prírode, že napríklad aj druháčka vedela presne vysvetliť pojem pranostika. Najmilším momentom však bolo odovzdanie knižky ilustrácií venovanej milej tete spisovateľke. Žiaci

1. D zo ZŠ J. Fándlyho v školskom klube pod vedením pani včchovateľky Rybárikovej nakreslili ilustrácie ku každej rozprávke z knižky *Tanečnice pri plese. Rozprávky o prírode* (Regent 2005). Katarínu Habovštiakovú tento vzácny darček k jej bíziasim sa osemdesiatinám dojal. Je v ňom neskonale veľa detskej úprimnosti, miloty a spontánnej úcty a lásky k prírode. „Milá teta spisovateľka, prajeme vám dobré zdravie, veľa krásnych myšlienok pri tvorbe nových rozprávok prebúdzajúcich v deťoch ušľachtilé city dobra, lásky k prírode aj ľuďom.“ K prianiu malých čitateľov sa pripájajú aj čitatelia veľkí.

Rozprávkové vretienko

Už 16. ročník súťaže v prednese rozprávok Rozprávkové vretienko sa uskutočnil 25. apríla tohto roku už tradične na Základnej škole Alexandra Dubčeka v Bratislave.

Šesťdesiat výborne pripravených recitátorov v dvoch vekových kategóriách zo všetkých kútov Slovenska, ale aj účastníci zo zahraničia, kde žijú naši krajanovia a ich po slovensky hovoriace deti, očarilo poroty a všetkých hostí. Pestrá paleta autorov, perfektný výber roz-

právok a prežitý, v mnohých prípadoch priam profesionálny prednes charakterizoval tohtoročnú súťaž. Na túto nadväzoval odborný seminár pre učiteľov s reprezentatívnym obsadením prednášateľov a veľkým záujmom poslucháčov. 17. ročník Rozprávkového vretienka sa uskutoční o dva roky, v roku 2011.

Už teraz sa naň tešia všetci účastníci.

-eh-

SSPUL pozýva na prednášky

SSPUL pozýva na prednášky o spisovnom jazyku do zasadačky na 5. poschodí na Laurinskej ulici 2 v Bratislave. V stredu 13. mája o 17.00 bude prednášať PhDr. Anna Rácová, CSc., o *Úskaliach prepisov z iných grafických sústav do slovenčiny*,

najmä z krajín Ázie a Afriky, v stredu 3. júna vystúpi Prof. Peter Ďurčo, CSc., s prednáškou *Výskum spätelnosti slov, jedno – a viacjazyčné slovníky kolokácií a ich využitie v prekladateľskej praxi*.

Viac na www.sspul.sk

Literárna súťaž o pôvodnú poviedku pre deti

Vydavateľstvo Perfekt v spolupráci s detským časopisom Fífik, mesačníkom Quark, detským Združením Korytnačky a s podporou Literárneho informačného centra, Domu umenia pre deti BIBIANA a MK SR vypisujú 5. ročník súťaže o pôvodnú poviedku určenú deťom.

Na súťaži sa môžu zúčastniť autori nad 18 rokov s dosiaľ nepublikovanými poviedkami. Jeden autor môže do súťaže prihlásiť maximálne dve poviedky v rozsahu 8 rukoписných strán (30 riadkov po 60 úderov). Práce posielajte na adresu: Vydavateľstvo Perfekt, a. s., Karpatská 7, 811 05 Bratislava v dvoch printových exemplároch a v elektronickej verzii v programe Word (CD, disketa). K poviedkam priložte meno a kontaktné údaje autora, číslo účtu a e-mailovú adresu. Vyhlásovateľ súťaže príspevky autorom nevracia. **Uzávierka súťaže je 30. mája 2009.**

Výsledky súťaže oznámi vyhlásovateľ na webových stránkach www.perfekt.sk, www.fifik.sk a v periodikách Fífik, Quark a v Učiteľských novinách do 30. 12. 2009.

Ocenené a vybrané práce vyjdú v časopisoch Fífik a Quark do konca roka a budú honorované podľa honorárového sadzovníka vydavateľstva Perfekt.

Prípadné knižné vydanie poviedok bude vydavateľstvo konzultovať s autormi.

Cieľom súťaže je prehĺbiť záujem o pôvodnú detskú poviedku, rozvinúť tento literárny žáner a inšpiro-

vať autorov k jeho tvorbe a zároveň literárne spracovať pálčivé témy a problémy detí.

Poviedky posúdi a 20 najlepších vyberie porota zložená z literárnych redaktorov, spisovateľov, učiteľov a odborného garanta súťaže Alexandra Halvoníka. Z tohto výberu 5 čitateľských kolektívov detí vyberie tú, ktorá získa Hlavnú cenu – Cenu dieťaťa 2009.

Vítaný poviedka bude honorovaná sumou 300 €.

Navrhované témy pre 5. ročník literárnej súťaže pre deti a mládež pripravil pre autorov kolektív psychológov, pedagógov, literátov a detí: Vyrastám v náhradnej rodine, Vyzerám ako medveď (*som tučný*), Ako princezná na môle (*anorexia, bulímia*) Aby svet bol lepší, Som len človek (*drobné zlyhanie*), Môj kamarát Róm, Ľudia medzi nami (*hendikepovaní*), Puberta, Počítače – to je, moje, Čo to číha na ceste, Mám fóbiu, Brat/sestra ma štvie, Keď to môže on, prečo nie ja?, Pohľad do zrkadla ma desí, Nechcem chodiť na hudobnú/tanečnú, Rodičia ma nemilujú, Nikdy zo mňa nič nebude, Život ma nebaví, Sme chudobní, prečo práve my?, Doma to už nevydržím, Nadávky – to je môj slovník, Droga.

Súťaž vzhľadom na adresáta predpokladá pozitívne východiská, humánne poslanstvo určené deťom, ich rodičom a pedagógom, nepoužívanie vulgárnych výrazov. Zvlášť bude oceňovaný humorný prístup k literárnemu spracovaniu tém.

Heiko Bellmann: Veľký atlas živočíchov

Bratislava, Ikar 2009. Preklad T. Čejka, J. Lešková, Z. Šustek

Hoci to znie klišeovito, predsa len patrí ku každoročným holým faktom, že na jar sa zobúdzda príroda, zaplní priestor tvarmi, farbami, zvukmi, arómami a pohybom. Sivo-hnedú zimnú krajinu vystrieda pestrý reliéf a mŕtve, tiché biotopy prenikajú aktivitou živočíchov od tých najmenších až po tých, čo vám vedľa okoreniť vychádzku, ak nedopatrením skrížite ich cestu, či už to je vretenica alebo diviak. Poznáme ľudí, ktorí chodia do prírody resetovať hlavu alebo loviť zážitky, inými slovami, chodia tam za seba prejavujú svoj pasívny alebo zas hyperaktívny psychický stav. No poznám aj takých, čo sa jednoducho dajú viesť chvíľou, očariť prítomnosťou, jej súvislosťami a poznáním. Oboje sa, samozrejme, môže, príroda to zatiaľ znesie, ten druhý prístup však umožňuje hlbšie poznanie nielen seba, ale aj samotnej prírody. Navyše je to prístup s perspektívou budovania vlastného postoja, s filozoficko-výchovným akcentom, ktorý sa môže prírode, a teda aj nám všetkým vrátiť konkrétnymi prejavmi pozitívnych hodnôt a ekologického správania. Vo všeobecnosti práve tento trend podporuje množstvo populárno-náučných publikácií,

atlasov a encyklopédií prírody s rôznymi funkciami a určením, vo vreckovom alebo až reprezentatívnom formáte (podaktorí skalní jedinci si podobné publikácie darujú na Deň Zeme – 22. apríla). **Veľký atlas živočíchov** v danom spektre predstavuje zlatý stred: nemá ambíciu byť komplexný, a svojím výberom sa sústreďuje na najznámejšie druhy stredoeurópskej fauny, čím získava punc praktickej príručky. Veľký formát ju však už menej určuje ako súčasť batôžiny na priame spoznávanie v prírode, ale väčšia plocha strán ponúka viac miesta pre viac fotografií a sprievodných textov, a tým aj prehľadnejšie, zapamätateľnejšie zoskupenie živočíšnych druhov. Farebný kód na okrajoch strán uľahčí a zrýchli prístup k hľadanému živočíchovi v tejto postupnosti (je totožná s názvami kapitol): cicavce, vtáky, plazy a obojživelníky, ryby, hmyz, ďalšie článkonožce, mäkkýše, ďalšie bezstavovce. Atlas má slúžiť na efektívne poznanie a rozpoznanie živočíchov, preto kľúčovú úlohu zohrávajú v takýchto publikáciách fotografie – kolektív fotografov sem zahrnul profesionálne zábery, na ktorých vidno základné a najdôležitejšie vizuálne charakte-

ristiky. Dôležitosť kvalitných fotografií si uvedomí každý používateľ, ktorý bude na základe mihnutia v trávě hľadať druh jašterice, alebo podľa trepotavého letu bude chcieť určiť druh motýľa či vtáka atď. Texty – stručné opisy – upresňujú vzhľad a rozmery živočíchov a uvádzajú ich spôsob života, čím takisto prezrádzajú ich zaradenie. Vydavateľská stránka knihy nemá chybu, výber nemeckého autora v širšom meradle tiež nie, ale v tom užšom mi prekážalo, že **Veľký atlas živočíchov** pozabudol na veľkého, nápadného a ohrozeného zástupcu živočíšnej ríše, akým je zubor. Navyše, keď práve u nás máme svetoznámu oboru pri Lovciach, z ktorej v roku 2004 úspešne vypustili do voľnej prírody (do Polonín) niekoľko kusov tohto vzácneho a krásneho tvora, a voľne žije dlhšie aj v Poľsku.

Vydavateľstvo Ikar nedávno predstavilo edičný rad *Ja a moja rodina* určený začínajúcim čitateľom (3 – 9 rokov). Dosiaľ vyšli tri tituly *Sloníča*, *Leviča* a *Ladový medvedík*. Tieto zábavné, populárno-náučné knihy o živote zvieracích mláďat, učia deti o ich vývine a správaní prostredníctvom

ilustrovaného príbehu. Pribalené DVD rozširuje vedomosti dokumentárnymi filmami a ďalšími faktami. A ani to ešte nie je všetko: každá kniha obsahuje jedinečný kód, ktorým deti môžu vojsť do Krajiny, zvoliť si postavku a hrať online hru zameranú na ďalšie spoznávanie. Viac sa dozviete na www.jaamojarodina.sk. Vstúpiť do tohto sveta sa dá aj s knižkou *Ladový medvedík*, ak vystrihnete kupón Ikar zo strany 11 a pošlete do Knižnej revue do 27. mája.

Heiko Bellmann: Veľký atlas rastlín

Bratislava, Ikar 2009. Preklad Zuzana Ohrádková

K mesiacu lásky okrem romantických hormonálnych búrok neodmysliteľne patrí aj pestrá scenéria rastlín. Oproti živočíchom majú z pohľadu človeka pri určovaní tú výhodu, že vám neutečú. Zároveň to je aj ich fatálna slabina, pretože sa tak nemôžu brániť. Ako sa množia na jar farby kvetov, rovnako sa darí terénym štvorkolkárom, ktorí radi prečesávajú práve nohou turistu či nadšenca nedotknuté zákutia lúk, nív a čistín. S májovou rozkošou pozerajú na vyletujúce byle spod ich hi-tech pneumatík a tešia sa z dobrodružstva v prírode, kde dvomi stopami, koľajami, kruhmi a osmičkami dobyli niekoľko jej panenských miest. Ak by sa premožili, knihy typu **Veľký atlas rastlín** by vynikajúco slúžili akurát ako palivo na opekačku. Prosto v dnešnej prírode prekvitajú naozaj neskutočné veci... Osobitnou skupinkou sú aj zamaskovaní paintballoví fanovia – napríklad pri sústredenom fotení prvosienky v pokľaku vám nad hlavou presvišti farebná guľka, to sú oni! Ale nechajme extrémny extrémistom, kniha od nemeckého biológa počíta s prírodou, kde je farebne a voňavo,

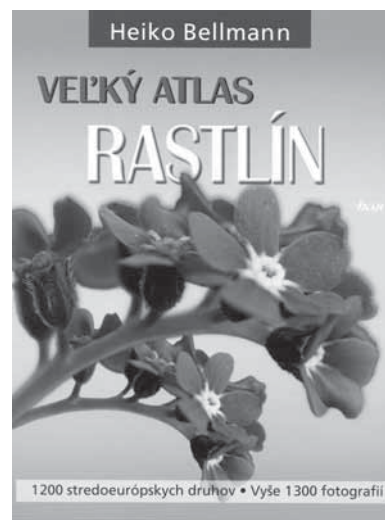
kde v pokoji môžete objavovať a spoznávať. Do atlasu vybral 1200 reprezentantov stredoeurópskej flóry, usporiadal ich podľa prístupného botanického kľúča od stromov a krov až po huby, kapitoly vybavil vlastnými fotografiami a fotografiami ďalších autorov a spolu s krátkymi informatívnymi textami docielil v zameraní presnú a v spracovaní precíznu publikáciu. Na knižných pulkoch môžete naďať na niekoľko knižných kúskov, kde fotografie nahrádzajú kresby, tak sa vám poľahky môže stať, že ich dobrú cenu vyvažuje „kvalita“, falošné farby, prípadne osobitý umelecký zámer výtvarníka, a vy nakoniec nerozoznáte orech od brezy. V tomto atlase to nehrozí, nedá sa s ním medzi rastlinami stratiť; má teda dostatočnú aplikačnú silu a už pri prvom použití sa ukáže ako vďačný sprievodca. V rámci textových častí dolaďuje taxatívny a charakterizačný opis rastlín zaujímavosť. Pri niektorých vyznieva síce banálne: „*Ovos bol kedysi bežným krmivom pre kone*“ (s. 57), ale inde sa stáva naozaj zaujímavosťou. Každá gazdinka chce v krízových časoch ušetriť povedzme na čistiaciach pros-

triedkoch, hľa, tu je návod: vyberte sa po Prasličku roľnú a umyte ňou riad. Bežne rastúca Krušina jelšová má bohatý potenciál pre tých, ktorí už ďalej nestrpia prítomnosť dotieravých individualít: všetky jej časti sú jedovaté! Tento atlas okrem prvotného zámeru sprostredkovať vedomosti o rastlinách strednej Európy úspešne zasahuje aj do kompetencií praktických domácich radcov, liečiteľstva, etnológie, histórie i hubárčenia. V dôsledkoch vlastne ukazuje, ako je človek s prírodou prepojený. Zároveň pre tohto vyspelého, zväčša mestského cicavca znamená vydarenú výzvu, aby občas opustil zažitý svet otupne známych plúzgirov asfaltových...

Radoslav Matejov

Ďalšia kniha z vydavateľstva Ikar, ktorú môžete získať, má názov **Ruže pre každého**. Hoci ide o pestovateľskú príručku a nie knihu o divočine, predsa len pre mnohých v záhrade znamená táto kultúrna rastlina kus krásnej prírody a zaiste aj neprekonateľný symbol lásky. Navyše popri praktických informáciách a pracovných návodoch sa čitateľ môže kochať sugestív-

nými fotografiami. Výsadbu ruží môžete realizovať počas celého roka okrem zimných mesiacov, takže sa vám táto novinka z Ikaru určite zide. Kupón Ikar (strane 11 sa vzťahuje na obe knižky *Ladový medvedík* a *Ruže pre každého*), ak však doplníte svoj korešpondenčný lístok o nejakú vlastnú príhodu v prírode a pripíšete, že máte záujem práve o jeden z týchto titulov, určite na to prihliadneme.

BIBLIOGLOSSÁR

Ondrej Nagaj
VERŠÍKY O ZVIERATKÁCH
Žilina, Knižné centrum 2009

Knižka pre najmenších prináša veselé básničky o krtkoch, líštičkách, srnkách, veвериčkách, syslíkoch, bobroch, zajačikoch, jeleňoch, jazvecoch, ježkoch, diviakoch, medvedoch, rysoch, kamzíkoch a vĺčatách. Každému z nich venoval autor básničku dvojstránku na pozadí lesných zákútí, ktoré charakterizujú prostredie, kde tieto zvieratká žijú. Veršiky ilustroval Ján Vrabc.

Volker Dierschke
AKÝ JE TO VTÁK
Bratislava, Ikar 2009
Preklad Eva Bulánková

Sprievodca po vtáčej ríši patrí do novej generácie príručiek, ktoré pomáhajú spoznávať a zároveň určovať vyše 440 vtáčích druhov z celej Európy. Určovanie druhov uľahčuje šesť farebných kódov – žltou farbou sú označené spevavce, oranžovou holuby a datle, červenou sovy a dravce, zelenou hrabavce, brodivce, chraštele, šedou bahniaky a príbuzné vtáky, modrou potápky, kačice, husi, víchrovníky. Každého vtáka predstavuje autor pod slovenským názvom s jeho latinským ekvivalentom so základnými údajmi o dĺžke a rozpätí krídel, s charakteristikou hniezdenia a výskytu. V rámčekoch sú ďalšie texty, obrázky a mapky. Niekde nájdeme aj „tip na pozorovanie“ alebo rubriku „viete, že...?“. Dôležitou pomôckou na určovanie je silueta vtákov a opis vtáčieho hlasu. Mapky rozšírenia znázorňujú pomocou rôznych farieb miesta, kde v Európe vtáky hniezdia (červená farba), kde sa vyskytujú celoročne (zelená), kde počas sťahovania (žltá), kde zimujú (modrá) a hlavné migračné trasy (žlté pásy). Samozrejme, nechýbajú rozdiely pohlaví v operení, rozdiely medzi mladými a dospelými vtákmi, resp. „v šate“ počas dvorenia či párenia, spôsoboch letu, vyhľadávania potravy, spievania a príčin sťahovania. Prehľad vtáčích druhov doplnia register a ukážky typických vajčiek niektorých vtákov.

Ivana Jungová
O ŠKRIATKOVI BONIFÁCOVI
Martin, Vydavateľstvo Maticе slovenskej 2008

Knižka o tajomných škriatkoch, ktorí bývali vo veľkom dome v lese, kde mali portréty slávnych škriatkov a dôležitú krištálovú guľu. Táto zázračná guľa vždy prezradila, kde bývajú dobré deti a tam sa potom vybral jeden škriatok, ktorý deťom tajne pomáhal alebo urobil nejaké kúzlo. Škriatka nesmel nik uvidieť, lebo inak ho potrestali v lesnom dome škriatkov: celý rok plel a okopával zeleninové záhony. Škriatka Bonifáca poslala guľa k Natálke. Čo všetko ho v jej rodine postretlo, to sa dozvedia deti až po prečítaní celej knižky, ktorú peknými obrázkami vyzdobila Barbora Kožíková

KNIHA ROKA 2009

Stav k 28. aprílu

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. I. Bukovský: Teraz to zide – AKV – Ambulancia klinickej výživy	8
2. R. Schuster: Farby Islandu – Press Print	5
2. T. Keleová-Vasilková: Srdce v tme – Ikar	5
3. T. Lucká: Alkoholičky – Ikar	4
4. G. Belanová: Milenka pána prezidenta – Ediposs	3

DEBUT ROKA

1. V. Štefanič: Kráľovná z Tammiru – Don Bosco	3
--	---

YDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	6
2. Slovenský spisovateľ	3
2. Vydavateľstvo Slovart	3
3. Ediposs	2
3. AKV – Ambulancia klinickej výživy	2
3. Aspekt	2

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2009

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2009 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2009. Uzávierka ankety je 15. marca 2010.

Fotoreportáž

Kniha roka 2008

Počas tohtoročného Svetového dňa knihy a autorských práv sme 23. apríla už tradične v Klube slovenských spisovateľov v Bratislave odovzdali ceny knihám, vydavateľstvám a autorom na základe vášho celoročného hlasovania v ankete Kniha roka 2008. Vďaka Združeniu vydavateľov a kníhkupcov SR si ocenení odniesli diela Ondreja Zimku namaľované na kysuckých kameňoch a keramické objekty z dielne Libuše Čtverákovéj. K príjemnej atmosfére priateľského stretnutia priaznivcov kníh organizačne a finančne prispeli Literárne informačné centrum, ZVK SR, Slovenský rozhlas a vydavateľstvá Ikar a Kelion. Knižné centrum Žilina nám prinieslo pozdrav od svojho redaktora:

Ocenenie Kniha roka 2008 zostalo v rodine. Jozef Banáš vydal svoju víťaznú knihu *Zóna nadšenía* vo vydavateľstve Kelion, ktoré riadi jeho manželka a najvernejšia čitatelka.

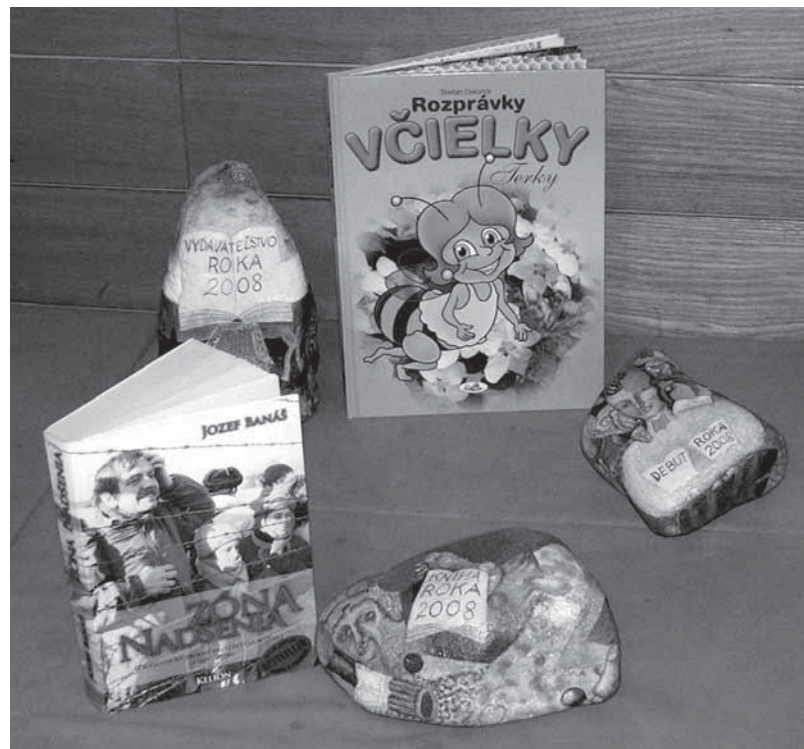
Čitateľská častuška

*Čto to ešte neví –
Najlepšija je Knižná reví.
Tí, co to už roky vedza,
Prociva nyč nepovedza.
Cingi lingi boom!*

Milan, t. č. Lechan

Podujatie moderovala redaktorka Slovenského rozhlasu Zuzana Belková spoločne so šéfredaktorkou Knižnej revue Margitou Bízikovou a priamy prenos si mohli vypočuť poslucháči Rádia Devín.

Vydavateľstvo Ikar získalo druhé miesto za debut Ady Žigovej (v strede) *O snehuliakovi s horúcim srdcom*. Autorka sa osvedčila aj ako textárka, čo dokázala speváčka Andrea Zimányová interpretáciou jej piesne Dievčatko so zápalkami podľa Andersenovej rozprávky.

Riaditeľ Vydavateľstva Slovart Juraj Heger bol na knižnom veľtrhu v Londýne a ocenenie za tretie miesto v kategórii Vydavateľstvo roka 2008 zaňho prevzali reprezentatívne zástupkyne Andrea Začoková a Natália Garajová. Lahko sa vydávajú krásne knižky s takýmto zamestnankyňami...

Veční rivali, vydavateľstvo Ikar, Slovenský spisovateľ a Slovart, si opäť rozdelili víťazné trofeje v kategórii Vydavateľstvo roka. Poradie bolo také isté ako vlani, líšil sa len počet hlasov. Riaditeľ vydavateľstva Slovenský spisovateľ Martin Chovanec poblahoželel riaditeľke Ikaru Valérii Malíkovej k prvenstvu. Hoci ich v ankete delilo 352 hlasov, úsmev majú spoločný.

Novinár Štefan Debnár si splnil sen o vlastnej knižke, ku ktorej ho inšpirovala dcéra Terezka. Vydavateľstvo Knižné centrum s jeho *Rozprávkami včielky Terky* vyhralo kategóriu Debut roka.

Riaditeľ vydavateľstva Kalligram Lászlo Szigeti zjavne nelutoval, že vydal román Pavla Rankova *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)*. Získal priaznivý ohlas literárnej kritiky a čitateľov... a stalo sa, že v našej ankete sa umiestnil na 3. mieste. Na druhej priečke sa umiestnilo vydavateľstvo Luna s titulom Jozefa Leikerta *Taký bol Ladislav Mňačko*.

Výtvarník Ján Vrabec (vľavo) sa síce umiestnil so svojou *Leonardou* v Knihe roka na piatom mieste, ale je ilustrátorom víťazného debutu *Rozprávky včielky Terky*. Šéfredaktor Knižného centra Bohuslav Kortman sa teší z ocenení.

Osobitnú cenu našej redakcie za šírenie priateľstva a dobrej nálady medzi vydavateľmi si prevzal spoluzakladateľ a doterajší prezident ZVK SR a oterajší čestný prezident Alexius Aust.

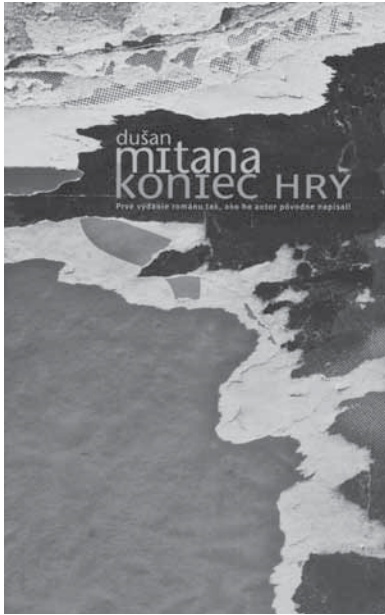
Foto Rastislav Šarišský a Peter Procházka

Návrat Mitanu

Dušan Mitana: Koniec hry, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008

Prvé vydanie Mitanovho *Konca hry* z roku 1983 bolo z ideologických dôvodov cenzurované, preto Vydavateľstvo Slovart v súčasnosti vydáva text tak, ako ho autor napísal. Zmena sa týka najmä otca hlavného hrdinu, ktorý sa kedysi priznal ku nespáchanej vražde. Ako člen komunistckej strany by zločinom mohol očierniť jej meno, a preto sa text musel upraviť.

Psychologicko-spoločenský román s detektívnou zápletkou tvorí u Dušana Mitanu dokonalý podklad na hru myšlienok a morálnych postojov. Hlavný protagonist Peter Slávik je režisér, manžel, bývalý priateľ, kamarát a syn. Vďaka personálnemu rozprávačovi upínajúceho sa práve na túto osobu sa čitateľ dokáže, ba až musí stotožniť so Slávikom. Pomocou reminiscencií podaných paralelne so súčasným dňom sa vracia do minulosti a predstavuje nám v prúdoch myšlienok psychologické (ale i fyzické) profily ostatných osôb. Tie medzi sebou majú tiež úzko špecifikovaný systém vzťahov, no základom zostáva ich väzba so Slávikom. Dej je veľmi konkrétne situovaný do Bratislavy, kde hrdina po štúdiu zostáva pracovať a žiť s Helenou Barlovou. Ťažké životné podmienky, politický režim a Helenin problém s alkoholom zanechávajú na Petrovej osobnosti stopu nedôveryčivosti a zla. Pre Mitanu je próza akoby pitvaním, zaoberá sa kauzalitou všetkých udalostí okolo Slávika dovedených až do vyhrotenej situácie s Helenou. V afekte a klamnej domnienke o potrate jeho dieťaťa svoju manželku zabije a spúšťa tým lavínu

otázok jednak zo strany vyšetrovateľa, kapitána Števrku, a jednak z vnútra samého seba. Ide vlastne o dokázanie dvoch vín: prvá je fyzická, nepopierateľná od momentu vraždy, druhá vyplýva z vlastného svedomia, ktoré otvára dilemu, či zločin je z morálneho hľadiska trestuhodný alebo nie. Od začiatku tu vládne dojem, že Slávik nemôže za to, čo sa udialo, v podstate bol k tomu donútený. Jeho profil konštruujú obrazy minulosti, veľmi silno je ovplyvnený školou, Bratislavou, svojou ženou a rodinou. Matka naňho pôsobí po celú dobu, spolu spriahu plán, ako sa vyhnúť právnej zodpovednosti, nakoniec sa práve ona priznáva k vražde len preto, aby jej syn nemusel ísť za mreže. Na Slávika teda nakoniec (hry) padá jeden z najväčších trestov: matka si odsedí jeho vinu, cíti sa zodpovedný minimálne za vraždu svojho dieťaťa a pod váhou týchto okolností prežíva začiatok konca svojho utrúpeného života. Práve táto zmena je výsledkom rovnice rozdvojenia osobnosti počas niekoľkých dní prežitých v spoločnosti svedomia alebo matky, zastupujúcej v tomto prípade úlohu patrónky. Celým príbehom sa táhá spor o Slávikovu vinu, lenže zatiaľ čo zvonka vyšetrovateľ zbiera dôkazy a argumenty na Slávikovo usvedčenie, zvnútra sa odohráva veľký boj a odmietanie vlastnej viny. Jeho fyzické „ja“ vraždí jeho ženu (aj dieťa), len aby jeho psychické „ja“ dokázalo ďalej žiť. Najväčšiu sieť na seba teda utkal sám, a sám sa do nej aj zmotol.

Peter Rybanský

Sedemnást' príbehov pána Rozprávkara

Peter Glocko: Rozprávky z čarovnej záhrady, Bratislava, DAXE 2008

Skúsený autor literatúry pre deti a mládež Peter Glocko tentoraz zaujme detského čitateľa v sedemnástich rozprávkových kapitolách. Majú spoločných hrdinov, putujúcich časom jedného školského roka. Hlavným hrdinom je pán Rozprávkara, namáčajúci pero do atramentu tmavomodrého ako nočná obloha. Jeho inšpirujúcou vílou je maličká, éterická Rozprávnička, poletujúca zavše na lístku zo stromu či na pierku z vtáčika. Túto dvojicu dopĺňajú dvaja betári, školáci Martin a Tomáš, a ich kamarátka Zorka. Už vstup do jednotlivých rozprávok je rozprávko-čarovný. Zvyčajne znie takto: „Kde bolo, tam bolo – v malom domčeku na okrúhlom kopčeku, čo pripomínal peceň chleba, žil pán Rozprávkara.“ V podaktorých rozprávkach sa prelína so základným príbehom bájka. Udalosti nie sú výrazne dobrodružné, „akčné“, či dokonca hororové, ale sú odzrkadlením pokojného života uja spisovateľa, čo sa utiahol kamsi na vidiek, a školákov, ktorí neútočia na svo-

jich učiteľov, nešikanujú slabších a mladších spolužiakov a neholdujú marihuane. Autor privádza tieto žiacke postavičky do svojich príbehov ako vzory pre detských čitateľov a treba ho pochváliť za to, že tak robí šikovne, nenásilne, nenápadne, ale nápadito. Sila jeho série rozprávok nie je teda v krkolomných dejoch, ale v poetických pohľadoch, vo výstižnej psychológii knižných hrdinov, v závideniehodnej bohatosti jazyka a priliehavosti metafor. Výpovednú hodnotu *Rozprávok z čarovnej záhrady* podporuje aj grafické spracovanie a ilustrácie Martina Kellenberga – vďaka tomu titul patrí do kolekcie Najkrajších kníh Slovenska 2008. Glockova kniha rozšíri duševné obzory detského čitateľa, obohatí jeho slovnú zásobu a nenápadne ho presvedčí, že charakterné konanie sa v medziľudských i medziľudských vzťahoch – napriek kolíziám – naostatok predsa len uznáva i vypláca.

Milan Kenda

V dennom svetle

Erik Jakub Groch: Infinity, Prešov, Slniečkovo 2008

Groch sa aj v najnovšej knižke predstavuje svojimi typicky samozrejmými, filozoficko-náboženskými veršami, pre ktoré je typická výrazová civilnosť a v ktorých neplatia tradičné binárne opozície, najmä pokiaľ ide o vzťah „horizontálneho“ a „vertikálneho“. „Nízke“ či „obyčajné“ sa tak nachádza vedľa „vysokého“ či „vznešeného“, pretože tak je to v živote, ktorý tento básnik postihuje s naliehavosťou, no bez pátosu: „osie hniezda hneď vedľa lastovičích, / hovná vedľa hviezd.“ Tým, že v jeho veršoch má hodnotu život v svojej jednoduhosti, zároveň nielen ruší umelé dualizmy, ale aj problematizuje váhu, obsah hodnôt, ktoré tradične pripisujeme jednému a druhému pólu: „...nech slová, / ktoré píšem, nie sú väčšie ako ich obsah.“ Lyrický hrdina opisuje to, čo vidí a cíti, jeho oči spočívajú na detailoch, ktoré nám sprostredkúva vo svojej elementárnosti. Tú však vyplňa súbežným premýšľaním – opäť tak ako v bežnom živote, v ktorom opísaného a opisujúceho koexistuje naraz – a zapája „ju“ do širších, pritom zdanlivo prostých a minimalisticky spracovaných súvislostí (láska, vzťah k žene, Bohu, detstvu...): „Stmieva sa, je tu teplo, / útulne, nikoho sa nebojím / – mám vanilkové koláči-

ky. // Ticho je, vesmír alebo / Boh je veľmi tichý. / Ty tu už dávno nie si.“ Do zbierky sa vkráda neodbytná myšlienka na smrť – hrdina s ňou síce zvláda úspešný boj (podobne ako postava na obálke knihy): „A ty si kto, trhám jej kosu z rúk, / lomcujem ňou, kadiaľ idem“, ale jej pálčivosť (opäť veľmi účinne sprostredkovaná práve prostredníctvom samozrejmého a nepatetického tónu) na nás pôsobí neustále, a to nielen vo vzťahu k osobe lyrického subjektu: „Hľa, mnoho tvorov sa nepriblíži, nezletí, / krúžia okolo polí, naozaj zomrú.“ Spomenutá emocionálna nepreexponovanosť, často až vecnosť (v básni *Infinity* vo funkčnom spojení s krutosťou) Grochovej poetiky autenticky zintenzívňuje aj duchovný rozmer jeho poézie, pretože o tom autor nereferuje pomocou náboženských rekvizít, ale žije ho pomocou prostých vecí, ktoré ho bezprostredne obklopujú – tým sa prenesie aj na čitateľa a čitateľku, ktorí žijú v tom istom „obyčajnom“ svete. Aj vďaka tomu autorovi zatiaľ nehrozí, že sa naplnia jeho skryté obavy: „Netúžim po tom, aby som stratil / svoje ľudské city, naivitu, / svoju nesmrteľnú dušu, radosť.“

Derek Rebro

CITUJEME ...

„Čo z toho, ak je niekto hlúpy a vo svojej hlúposti ma miluje? Môžem sa tomu tešiť, ale môžem byť z toho aj nešťastný. Iný je zase múdry, no necíti ku mne nič. Privravím sa mu a on sa neobzrie, nie je zvedavý, kto sa mu prihovril. Usmejem sa naňho, vyplaží mi jazyk. Prosím, aby mi podal prst, a on mi ukáže figu. Múdry i hlúpy môže milovať, jeden i druhý môže nenávidieť;

múdry však stojí nad hlúpym, lebo vie posúdiť, čo diktuje rozum, čo zase srdce. Láska je pojem široký a ťažko merateľný, jediná miera je tu známa: Miluj bližného svojho, ako sám seba miluješ. Ak nevieš milovať seba, ako môžeš milovať iných? Milovať neznamená len cítiť, milovať znamená aj rozmýšľať.“

Vincent Šíkula: Dielo III. Vydavateľstvo TATRAN 2008

Hodnota jedinečnosti

Trapoška, Bratislava, Perfekt 2008

V poradí už štvrtý ročník súťaže vydavateľstva Perfekt o pôvodnú poviedku pre deti a mládež prezentuje antológia, ktorá už tradične vychádza pod názvom víťaznej poviedky. Tento raz detská porota oceňuje príbeh Gabriely Futovej *Trapoška*. V tejto jedinečnej publikácii sa koncentrovane a z rôznych stránok predstavuje pestrá škála detských problémov. Autori sa snažia otvoriť detskému čitateľovi neraz i bolestné témy; psychologické, sociálne, etické konflikty. Pre hrdinov viacerých poviedok aj v tomto roku je typický zápas s vlastnou jedinečnosťou. Zápas, ktorý mnohokrát vyžaduje veľa, no má nesmiernu cenu.

Poviedka *Trapoška* spracúva citlivú tému „úspešných ľudí“. Je známou životnej úspešnosti človeka jeho kariéra, vzdelanie? Nakoľko sú deti ovplyvnené povrchnými spoločenskými predsudkami, postojom, že ľudia so sociálne nižším statusom sú hodní šikany a pohrdania? Zlom pre dve odrastajúce dievčatá nastáva v momente, keď jedna z nich odhalí, že rovnaký sociálny status ako upratovačka, ktorú šikanujú, má aj jej vlastná mama. V próze Jany Bodnárovej *Kamarátka, ktorá počuje i pavúky*, sa boj o jedinečnosť spája s otázkou prijatia človeka s „vlastným svedomím“ a osobitým vnímaním. Jedinečnosť hrdinky spočíva v jej tvorivej fantázii a nezvyčajnej citlivosti. Jemným prístupom si získa dôveru svojej susedky a stanú sa kamarátky. V príbehu Petra Gibeya *Volejbalový turnaj* si telesne postihnutý Tomáš vyberie za svoj životný sen volejbal. Vzhľadom na jeho fyzické obmedzenia to vyzerá byť nedosiahnuteľná meta. Pomôže mu však tréner Patrik. Poviedka Jany Juráňovej

Znaky alebo čítanie sveta hovorí o pute medzi dedom a vnukom, ktoré vedie vnuka k tomu, aby sa začal do príbehu zabudnutého pomníka z Druhej svetovej vojny. Citlivej otázke akceptácie sa venujú poviedky Štefana Kohárika *Cigánočka*, Kataríny Červenáckovej *Odpoveď, ktorú hľadáš*, Pavla Matulu *Prípad stratenej dôvery*, Petry Švajdovej *Vyzerám ako medveď* a Jána Milčáka *Kolieskové korčule*. *Šálka a tanierik* Jozefa Kollára symbolicky vyjadruje krehkosť vzťahov v náhradnej rodine. Život detí uprostred krízy rodinných vzťahov je témou príbehu Paulíny Prášilovej *Čerebľičky, čerebľičky, čereble*, Maroša Andrejčika *Bardi*, Kataríny Gillerovej *Vezmi ma so sebou*. Naopak, harmonické prostredie rodiny, na pozadí ktorého sledujeme zväčša úsmevné udalosti spojené s dozrievaním hrdinov, ich špecifickým vnímaním podmieneným najmä stupňom zrelosti sa tematizuje v poviedkach Jána Beňu *Bože, ochráň hokejistu*, Ladislava Hanusa *Rodina si musí pomáhať*, Marty Hlušikovej *Viem, ako sa robí leto*, Miroslavy Kotrusovej *Vitaj v novom svete*, Dagmar Pokornej *Nie som na baby, som na veľryby*, Jozefa Puškáša *Ako sa Jakubko stal rybárom*, Anny Robertovej-Michalovej *Diéta*, Lubice Suballyovej *O stratenom Petrovi*, Kala Uhríka *Kešo* a Lucie Važanovej *Stromák*.

Deti si môžu vybrať z pestrej žánrovej aj autorskej ponuky. Antológia *Trapoška* patrí ku knižkám, ktoré by nemali ostať nepovšimnuté. Nielen deti, ale aj rodičia, učelia a pracovníci s deťmi v nej nájdu veľa cenných podnetov.

Timotea Vráblová

Na stope vrahovi

Emil Osif: Osudové stretnutia, Bratislava, Ikar 2008

Autor knihy Emil Osif, dôstojník ministerstva vnútra, sa dlhé roky zaoberal výskumom osobnosti psychicky narušených zločincov. Jeho výsledky pomohli v praxi mnohým kolegom – kriminalistom. Teraz ponúkol čitateľom napínavý príbeh, ktorý vychádza zo skutočných udalostí z nedávnych 80. rokov.

Hlavnou postavou tohto tragického prípadu je Ivan Heler, ktorý príležitostne pracoval na salaši. Osamelého muža, ktorý sa posmeľoval bielou okenou, priťahovali dievčatá a mladé ženy. Nevedel krotiť svoju túžbu, a preto z času na čas sa vydával na „lov“. A tak zahynula jeho rukou Rómka Elena Adamicová, no vyšetrovatelia podozrievali jej snúbenca Laurinca. Neskôr sa obeťou stala študentka Lucia Lambertová, ktorá sa z výletu so spolužiakmi vracala sama domov. Heler si vždy dával pozor a „zamedzil“ za sebou stopy. Používal aj osvedčený trik – nechal sa „zašit“ za drobný prečin, krádež. Preto aj po Luciinej vražde okradol svojho známeho Kuzmu, ale nechytli ho a navyše nik to nespájalo s vraždou študentky. Povzbudený situáciou prišiel Heler do mesta (dej situoval autor do Banskej Bystrice a okolia) a od priateľa Harvana si požičal montérky s tým, že má prácu a vzápätí stihol jeho domáceho zbrať peniaze. Nasledujúcou obeťou za budovu KNV sa stala Yvona Trnovská, ktorá sa v noci neubránila násilníkovi. Heler si bol istý svojím postupom, spokojne vrátil špinavé montérky, lebo ho vraj pre-

padli a ďalej sa presúval vlakom po okolí. Tušil však, že neprekonateľná túžba po ženskom tele ho raz doveďie na šibenicu, ale nedokázal prestať tak, ako neprestal okrádať svojich známých.

Okrem drastických opisov prepádov žien a Heleroého prefikáneho zhabovania sa dôkazov, zámerného zbavenia vyšetrovateľov, priblížil autor aj mravčiu prácu polície, kriminalistov, súdnych lekárov, znalcov. Načrtol trpezlivé overovanie faktov, predpokladov, náznakov, hľadanie súvislostí i psychologické motívy trestných činov. Poukázal zároveň na špecifický problém znásilnenia, lebo ženy znásilnenie často neohlásia a vyšetrovatelia musia prelomiť bariéru mlčania...

Napriek tomu, že Heler unikal spravodlivosti, slučka sa pomaly zahalovala. Vyšetrovatelia dopĺňali chýbajúce časti skladačky a nakoniec ho pri Žarnovici chytili. Heler sa priznal a po ročnom vyšetrovaní (preverili vyše tisíc osôb a vypočuli šesťsto svedkov) ho odsúdili a obávaného vraha-škrťáča popravili v roku 1987.

Emil Osif sa osobne zúčastnil na vyšetrovaní tohto najznámejšieho prípadu slovenskej kriminalistiky v rokoch 1982-1983. Skľučujúci príbeh napísal autor na pamiatku zavraždených obetí. Zároveň je aj dokumentom vyšetrovacích metód a postupov (miestami až priveľmi detailných) v našej kriminalistike tých rokov.

Katarína Mikluščinová

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

00 Bibliografické katalógy. Knihovníctvo. Dokumentácia

Bibliografia. Zost. H. Pišteková Martin, Jesseniova lekárska fakulta UK 2008. 1. vyd. 350 s. Brož. Publikáčna činnosť zamestnancov Jesseniovej lekárskej fakulty UK. ISBN 978-80-223-2578-3

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

Filozofické iniciatívy Igora Hrušovského. Zost. V. Bakoš Bratislava, Filozofický ústav SAV 2009. 1. vyd. 268 s. Brož. Monografia o predstaviteľovi modernej slovenskej filozofie. ISBN 978-80-969770-3-1

KOLLÁR, Karol

Od etiky k apologetike

Bratislava, Infopress, vydavateľské a konzultačné služby 2008. 1. vyd. 98 s. Brož. Teoretické aktivity akademika A. Siráckeho v rozpätí rokov 1925 – 1987. ISBN 978-80-85402-94-0

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

DOSECK, Peter

10 dôvodov prečo ťa Boh uzdraví. Z angl. orig. prekladateľ neuvedený Humenné, Kresťanské spoločenstvo 2009. 1. vyd. 55 s. Brož. Myšlienky a úvahy pastora Dosecka, zakladateľa a pastora Only Believe Ministries Christian Center v Botkins, Ohio. ISBN 978-80-89098-05-7

DOSECK, Peter

Očakávanie. Chýbajúca zložka pre tvoj nasledujúci zázrak. Z angl. orig. prekladateľ neuvedený Humenné, Kresťanské spoločenstvo 2009. 1. vyd. 27 s. Brož. Kniha o udržaní si stavu radostného očakávania, dôvery v Boha, od zakladateľa a pastora Only Believe Ministries Christian Center v Botkins, Ohio. ISBN 978-80-89098-06-4

HATHAWAY, David

Babylon v Európe. Z angl. orig. prel. Eduard Raffáč Košice, Publishing House Dunamis 2009. 1. vyd. 80 s. Brož. Kniha o proroktvách Biblie o Európskej únii a súčasnom ľudstve. ISBN 978-80-89024-20-5

SEGARRA, Mercè

Hravo s Bibliou. Z angl. orig. prel. I. Hudcová Banská Bystrica, Slovenská biblická spoločnosť 2009. 1. vyd. 95 s. Brož. Námety na hry, zamyslenia..., aby deti spoznávali zábavným spôsobom Bibliu. ISBN 978-80-85486-51-3

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

30 Sociológia. Súčasná spoločnosť. Demografia

AIESA 2008. Zost. R. Pardelová Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 48 s. Brož. Budovanie spoločnosti založenej na vedomostiach – zborník z konferencie. ISBN 978-80-8078-233-7

BEŇOVÁ, Nina

Bezdomovci, ľudia ako my Bratislava, Proti prúdu, o. z. 2008. 1. vyd. 75 s. Brož. Bezdomovci z pohľadu etnologickej

– kapitoly sú uvedené zamyslenia-mi františkána Filipa, ktorý za svoju prácu s bezdomovcami získal v roku 2007 cenu primátora Bratislavy. ISBN 978-80-969924-1-6

Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku. Zost. L. Kráľová Prešov, KM-SYSTÉM 2008. 1. vyd. 359 s. Viaz. Zborník štúdií. ISBN 978-80-85357-06-6

Triedy a stratifikácia v sociálnej zmene Slovenska. Zost. Bohumil Búzik Bratislava, Sociologický ústav SAV 2009. 1. vyd. 122 s. Brož. Zborník štúdií o sociálnej zmene a sociálnej nerovnosti. ISBN 978-80-85544-45-8

33 Ekonomika

FABIAN, Štefan

Účtovná závierka rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií, obcí a samosprávnych krajov podľa novej metodiky (s príkladmi účtovania) Bratislava, Súvaha 2008. 1. vyd. 121 s. Brož. Základné postupy. ISBN 978-80-89265-09-1

HARUMOVÁ, Anna

Stanovenie hodnoty majetku Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 499 s. Viaz. Hlavné aspekty economickej, znaleckej a expertnej činnosti. ISBN 978-80-8078-224-5

KELEMEN, Jozef

Kapitoly o znalostnej spoločnosti Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 293 s. Viaz. Monografia o znalostnej ekonomike. ISBN 978-80-8078-209-2

Tabuľky a informácie pre dane a podnikanie Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 431 s. Brož. Praktická príručka. ISBN 978-80-8078-253-5

Vzorová účtovná závierka zostavená podľa slovenských právnych predpisov k 31. 12. 2008 (v slovenskom, anglickom a nemeckom jazyku) Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 119 s. Brož. Príručka. ISBN 978-80-8078-234-4

34 Právo. Legislatíva

DRGONEC, Ján **Ústava Slovenskej republiky s úvodným komentárom** Šamorín, HEURÉKA 2009. 6. vyd. 70 s. Brož. Úplné znenie zákona – stav k 1. 3. 2009. ISBN 978-80-89122-54-7

HOLCR, Kvetón

Prognóza kriminality a jej kontroly v Slovenskej republike Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 219 s. Brož. Metodika kriminologického prognózovania, scenáre vývoja kriminality a jej kontrola. ISBN 978-80-8078-240-5

Občiansky zákonník v znení účinnom od 1. 1. 2009 Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 2009 s. Brož. Znenie platných predpisov. ISBN 978-80-8078-183-5

Podvojný účtovníctvo pre podnikateľov 2009

Bratislava, Súvaha 2009. 1. vyd. 222 s. Brož. Úplné znenie platných predpisov. ISBN 978-80-89265-10-7

Trestný poriadok v znení účinnom od 1. 2. 2009

Bratislava, IURA EDITION 2009. 2. vyd. 263 s. Brož. Text platných predpisov. ISBN 978-80-8078-251-1

VOJČÍK, Peter

Občiansky zákonník Bratislava, IURA EDITION 2009. 2. preprac. a dopl. vyd. 1234 s. Viaz. Stručný komentár. ISBN 978-80-8078-249-8

Zákonník práce s judikatúrou Bratislava, IURA EDITION 2009. 2. vyd. 324 s. Brož. Text zákona s judikatúrou. ISBN 978-80-8078-250-4

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

Pamätnica 1968 – 2008. Zost. F. Peller Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 280 s. Viaz. Dejiny a vývoj Fakulty hospodárskej informatiky EU v Bratislave. ISBN 978-80-8078-238-2

Premeny etickej výchovy v európskom kontexte. Zost. J. Kaliský Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2008. 1. vyd. 257 s. Brož. Analýza súčasnej koncepcie vyučovania predmetu etická výchova v SR v porovnaní s vybranými oblasťami. ISBN 978-80-8083-661-0

391 Učebnice

HAMALOVÁ, Marta **Teória, riadenie a organizácia verejnej správy. 2. časť: Organizácia verejnej správy** Bratislava, Merkury 2008. 1. vyd. 144 s. Brož. Učebnica. ISBN 978-80-89143-63-4

IZAKOVIČOVÁ, Zita **Metodické usmernenia pre environmentálnu výchovu. Téma: Trvalo udržateľný rozvoj** Bratislava, Ústav krajinskej ekológie SAV 2008. 1. vyd. 85 s. Brož. Manuál. ISBN 978-80-89325-06-1

Podnikanie

Bratislava, Merkury 2009. 1. vyd. 309 s. Brož. Učebnica. ISBN 978-80-89193-79-5

SEDLÁK, Mikuláš

Základy manažmentu Bratislava, IURA EDITION 2008. 1. vyd. 310 s. Viaz. Vysokoškolská učebnica. ISBN 978-80-8078-193-4

ŠLOSÁROVÁ, Anna

Účtovníctvo Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 244 s. Brož. Cvičebnica. ISBN 978-80-8078-245-0

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

41 Cudzíe jazyky

STANÍKOVÁ-MARTINKOVÁ, Iveta **English for Children – Two in One – Part One** Žilina, Chess press 2008. 3. vyd. 85 s. Brož. Angličtina pre najmenších. ISBN 978-80-967888-9-7

STANÍKOVÁ-MARTINKOVÁ, Iveta **English for Children – Two in One – Part Two**

Žilina, Chess press 2008. 3. vyd. 71 s. Brož. Učebnica angličtiny pre deti. ISBN 978-80-970007-0-7

TAIŠLOVÁ, Jitka – BARANOVÁ, Elena – CLUSE, Jean-Louisie **En Français 4** Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 4. vyd. 167 s. Brož. Učebnica. ISBN 978-80-10-01539-9

VAŇKOVÁ, Jarmila

Právnická latinčina Bratislava, IURA EDITION 2008. 3. preprac. a dopl. vyd. 288 s. Brož. Učebnica. ISBN 978-80-8078-236-8

42 Slovníky

Môj prvý slovník slovenského jazyka Bratislava, STIEFEL EUROCARD 2008. 1. vyd. 119 s. Viaz. Slovník pre žiakov 1. – 3. ročníka ZŠ. ISBN 978-80-969298-4-9

5 EXAKTNÉ VEDY

57 Botanika. Zoológia

BELLMANN, Heiko **Veľký atlas rastlín.** Z nem. orig. prel. Zuzana Ohrádková Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 206 s. Viaz. Encyklopédia 1200 stredo-európskych druhov rastlín s 1300 fotografiami, kresbami a vysvetľujúcimi textami. ISBN 978-80-551-1910-6

Ja a moja rodina. Ladový medvedík. Podľa anglickej predlohy napísala Ivona Březinová. Z čes. orig. prel. Peter Mitter Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 31 s. + DVD. Viaz. Umelecko-náučná publikácia určená deťom (3 – 9 rokov) na spoznávanie života zvierat. DVD obsahuje dokumentárne filmy BBC a ďalšie fakty. ISBN 978-80-551-1965-6

6 APLIKOVANÉ VEDY

61 Medicína

Ako opatrovať chorých. Z angl. orig. prel. M. Ghaniová Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 192 s. Brož. Praktická príručka starostlivosti o chorých a imobilných ľudí v domácom prostredí. ISBN 978-80-07-01671-2

Diabetes melitus a vybrané metabolické ochorenia. Zost. M. Mokáň, M. Martinka, P. Galajda Martin, Vydavateľstvo P + M 2008. 1. vyd. 1003 s. Viaz. Lekárska monografia. ISBN 978-80-969713-9-8

TVRDÍK, Emil – BEŇAČKA, Jozef **Ultrasonografia** Topoľčany, Dansta 2008. 1. vyd. 339 s. Viaz. História ultrasonografie a ultrasonografický atlas. ISBN 978-80-969461-2-9

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

Drogová závislosť – liečba užívateľa drog v SR 2007 Bratislava, Národné centrum zdravotníckych informácií 2008. 1. vyd. 80 s. Brož. Analýzy formulárov. ISBN 978-80-89282-08-0

Konať proti sexuálnemu násiliu na dievčatách a chlapcoch. Z nem. orig. prel. E. Sopková, I. Rajtáková Bratislava, Pro Familia 2008. 1. vyd. Nestr. Brož. Informačný materiál. ISBN 978-80-967964-7-2

65 Kuchyňa. Potravinárstvo

DUBINA, Peter **Cognac. Zmysly na maxime** Košice, TESTUM 2008. 1. vyd. 121 s. Viaz. Súhrn všetkého, čo sa týka histórie koňakov, produkčných oblastí, destilácie, zretia, ale i degustácie a podávania tohto nápoja. ISBN 978-80-970044-0-8

66 Dekorácia. Záhradníctvo. Majstrovstvo. Hobby

MARKLEY, Robert **Ruže pre každého.** Z nem. orig. prel. Květoslav Spiller Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 143 s. Viaz. Príručka pestovania ruží rôznych odrôd od sadenia až po rozmnožovanie. ISBN 978-80-551-1925-0

Moja záhrada. Praktické rady. Z nem. orig. prel. Igor Túri Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 279 s. Viaz. Praktická príručka rôznych pracovných postupov v záhrade s fotografiami a inštruktážnymi kresbami – obsahuje tieto kapitoly: Plánovanie a príprava, Rozmnožovanie rastlín, Ovocie a zelenina, Rez ovocných drevín, Ruže, Záhradné jazierka, Skalky a suché múriky, Balkón a terasa. ISBN 978-80-07-01715-3

691 Učebnice

Prehľad psychológie. Zost. Eva Gajdošová Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 256 s. Viaz. Učebnica psychológie na maturitu a prijímacie skúšky na vysokú školu. ISBN 978-80-07-01511-1

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

70 Teória a dejiny umenia. Všeobecnosť

Zbierkotvorné galérie na Slovensku B. m., RECO-YAK 2008. 1. vyd. 173 s. Brož. Reprezentačná publikácia s informáciami o sieti, povahe, zameraní a kvalite galérií v SR. ISBN 978-80-969397-6-3

73 Maliarstvo. Grafika

Eva Kmentová Bratislava, Slovenská národná galéria 2008. 1. vyd. Nestr. Viaz. Výber z prác pri príležitosti výstavy sochárskych prác a kresieb. ISBN 978-80-8059-137-3

Intímne (ne)bytie

Nové Zámky, Galéria umenia Nové Zámky 2008. 1. vyd. 20 s. Brož. Katalóg k výstave troch autoriek. ISBN 978-80-89330-06-5

Klaudia Kosziba

Nové Zámky, Galéria umenia Nové Zámky 2008. 1. vyd. 24 s. Brož. Katalóg k výstave maliarky. ISBN 978-80-89330-05-8

Lajos Kassák

Nové Zámky, Galéria umenia Nové Zámky 2008. 1. vyd. 23 s. Brož. Katalóg k výstave maliara. ISBN 978-80-89330-07-2

Miro Brooš – on line

Liptovský Mikuláš, Spoločnosť Kolomana Sokola 2008. 1. vyd. 13 s. Brož. Katalóg k výstave výtvarníka. ISBN 978-80-970049-0-3

761 Kultúrne pamiatky

Bratislava. Text Ján Lacika. Foto Bedrich Schreiber Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 64 s. + DVD. Viaz.

Najkrajšie miesta a najvýznamnejšie pamiatky Bratislavy na fotografiách a v stručných textoch. Obsahuje DVD.

ISBN 978-80-551-1940-3

Bratislava. Zo slov. orig. prel. do angličtiny Radomír Hrivňák. Text Ján Lacika. Foto Bedrich Schreiber Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 64 s. + DVD. Viaz.

Najkrajšie miesta a najvýznamnejšie pamiatky Bratislavy na fotografiách a v stručných textoch. Obsahuje DVD.

ISBN 978-80-551-1942-7

Bratislava. Zo slov. orig. prel. do nemčiny Roman Cvrkal. Text Ján Lacika. Foto Bedrich Schreiber Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 64 s. + DVD. Viaz.

Najkrajšie miesta a najvýznamnejšie pamiatky Bratislavy na fotografiách a v stručných textoch. Obsahuje DVD.

ISBN 978-80-551-1941-0

77 Fotografia. Kinematografia. Audiovízia

DUDKOVÁ, Jana

Balkán alebo metafora

Bratislava, Veda 2008. 1. vyd. 274 s. Brož.

Balkanizmus a srbský film 90. rokov.

ISBN 978-80-224-1010-6

Hexagon

Nové Zámky, Fotoklub Hexagon 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.

XIV. výstava fotoklubu – katalóg.

ISBN 978-80-9760114-1-3

KAPRÁLOVÁ, Daniela

Zuzanka

Bratislava, Združenie inteligencie Rusínov Slovenska 2008. 1. vyd. 52 s. Viaz.

Dokument staroby vo fotografii.

ISBN 978-80-969988-4-5

78 Hudba. Tanec. Scénické umenie. Iné múzické formy

MÁZOR, Martin

Piesne troch storočí

Zvolen, M. Mázor 2008. 1. vyd. 88 s. Viaz.

125 rokov Zvolenského speváckeho zboru.

ISBN 978-80-970072-9-4

79 Šport. Voľný čas

Šúrovské 80-ročné futbalové jubileum. Zost. M. Pavlík, M. Köszeghy Trnava, B-print 2008. 1. vyd. 124 s. Viaz.

Výročie organizovaného futbalu v Šúrovcach.

ISBN 978-80-969443-6-1

WISTEROVÁ, Zuzana – BENICKÝ, Roman

Peking 2008. XIII. paraolympijské hry

Bratislava, Slovenský paraolympijský výbor 2009. 1. vyd. 128 s. Viaz. Slovenskí paraolympionici v Pekingu r. 2008.

ISBN 978-80-970166-8-3

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

ŠIKULA, Vincent

Vincent Šikula – Dielo III. Zost. Igor Hochel. Doslov František Koli, textová poznámka Anna Blahová Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2008. 1. vyd. 787 s. Edícia Zlatý fond slovenskej literatúry. Viaz.

Tretí zväzok súborného diela jedného z najväčších slovenských spisovateľov (1936-2001) obsahuje prózy: Matej, Ornament, Veterná ružica.

ISBN 978-80-222-0557-3 (III. zv.),

ISBN 978-80-222-0542-9 (súbor)

81 Poézia

BRENKUS, Radovan

Dym z ríše tieňov. Doslov Tibor Kočík

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 102 s. Viaz.

Štvrtá básnická zbierka spisovateľa, prekladateľa a vydavateľa (nar. 1974).

ISBN 978-80-8061-344-0

RINCK, Monika

Uchvátené odstupy. Z nem. orig. prel. Nóra Ružičková

Bratislava, ARS POETICA 2008. 1. vyd. 84 s. Edícia ambit. Viaz.

Básnická zbierka súčasnej nemeckej spisovateľky (nar. 1969).

ISBN 978-80-89283-14-9

83 Román. Novely. Poviedky

ARCHER, Jeffrey

Pomsta. Z angl. orig. prel. Jana Kantorová-Báliková

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 399 s. Viaz.

Akčný príbeh, v ktorom obvinenie automechanika Dannyho z vraždy priateľa roztáča dynamický dej – nakoniec ide všetkým protagonistom o život.

ISBN 978-80-551-1906-9

CÉLINE, Louis-Ferdinand

Cesta do hlbín noci. Z franc. orig. prel. K. Bednárová

Bratislava, Agora 2009. 1. vyd. 405 s. Brož.

Pôsobivý román o bolesti, dezilúzii z človeka, o násilí a smrti.

ISBN 978-80-969394-4-2

CRAIS, Robert

Posledný detektív. Z angl. orig. prel. Alexandra Ruppeltdtová

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 1. vyd. 240 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz.

Detektívny román o súkromnom detektívovi Elvisovi, ktorý vyšetruje vraždu a únos.

ISBN 978-80-220-1480-9

FIELDINGOVÁ, Joy

Sieť. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 360 s. Viaz.

Napínavý román, v ktorom novinárka Charley pátra po okolnostiach vraždy troch detí, keď dostane list od odsúdeného vrahyne.

ISBN 978-80-551-1901-4

Kratochvílna história o krásnej panne Magelone z Neapola, kráľovskej dcére, a o udatnom rytierovi Petrovi z Provensálska, synovi znamenitého grófa. Z čes. orig. preložila, predslov, komentár k textu a edičnú poznámku napísala Zuzana Hurtajová

Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2008. V tejto edícii 1. vyd. 134 s. Edícia Knihy do vrečka. Viaz.

Stredoveký ľubostný príbeh, ktorý patrí medzi vrcholky stredovekej rytierskej prózy – v slovenčine vychádza prvýkrát.

ISBN 978-80-222-0556-6

MARTINOVÁ, Kat

Ohnivé srdce. Z angl. orig. prel. Miriam Paulenková

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 280 s. Viaz.

Romantický príbeh o záhadnom grófovi, ktorého navštívi príťažlivá novinárka Coralee, pričom chce vypátrať pravdu o smrti svojej sestry.

ISBN 978-80-551-1899-4

McCAIG, Donald

Rhett Butler. Z angl. orig. prel. Alojz Keníž

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 340 s. Viaz.

Dedičia autorky románu Odviate

Anotácie

vetrom si vybrali McCaiga, aby napísal román o Rhettovi. Rhett Butler vyzrozpráva klasický príbeh zo svojho pohľadu. Rhetta spoznáme ako chlapca, ktorý vyrastá na georgijskej nížine v bohatej rodine autoritatívneho otca, stretne sa s jeho priateľom z detstva i jeho sestrou Rosemary. A, prirodzene, so Scarlett, veľkou láskou.

ISBN 978-80551-1900-7

MEYEROVÁ, Stephenie

Zatmenie. Twilight sága. Z angl. orig. prel. Lucia Halová

Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2009. 1. vyd. 591 s. Viaz.

Tretie pokračovanie strhujúcej milostnej ságy o upíroch: Seattle pustoší séria záhadných vražd, zákerná upírka pokračuje vo svojej pomste a hlavná hrdinka Bella sa ocitá v nebezpečenstve.

ISBN 978-80-222-0560-3

RIPLEYOVÁ, Alexandra

Scarlett. Z angl. orig. prel. A. Böhmerová, L. Fifik, L. Chmelíčková, L. Chorváthová, G. Jurák, I. Kučma, E. Levárska, I. Otčenáš, T. Ruppeltdtová

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 615 s. Viaz.

Monumentálne dielo nadväzuje na svetoznámy príbeh románu Odviate vetrom – americká spisovateľka sa v ňom sústredila na vyzrozprávanie osudu Scarlett, ktorá chce získať Rhetta späť za každú cenu.

ISBN 978-80-551-1787-4

ROWLANDOVÁ, Laura Joh

Snehová cisárovná. Z angl. orig. prel. Mária Kočanová

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 1. vyd. 256 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz.

Detektívny príbeh z historického Japonska, v ktorom samurajský detektív Sano Ičiró rieši vraždu milenky pána Macumaeo a prípad zmiznutého syna.

ISBN 978-80-220-1476-2

STEEL, Danielle

Zostaň sama sebou. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 255 s. Viaz.

Románový príbeh pre ženy o svetoznámnej herečke Carole, ktorá stratí pamäť a snaží sa žiť nanovo.

ISBN 978-80-551-1885-7

ŠIMULČÍKOVÁ, Jana

Jed nášho milovania

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 168 s. Viaz.

Novela spisovateľky, novinárky a prekladateľky (nar. 1937) s témou domáceho násilia.

ISBN 978-80-551-1970-0

ŽIAKOVÁ, Soňa v autorskej úprave Kataríny Mikolášovej

Večné dieťa Margarétka

Žilina, Vydavateľstvo URELA 2008. 1. vyd. 95 s. Viaz.

Tragický autobiografický príbeh (debut) o prekonávaní rakoviny.

ISBN 978-80-970073-0-0

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

Odchádzam do seba. Zost. M. Ondrušek, L. Šeronová

Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2008. 1. vyd. 145 s. Brož.

Knižka autorov Žilinského literárneho klubu.

ISBN 978-80-85161-54-0

Snežienky a snečnice. Doslov Štefan Balák

B. m., Bez vydavateľstva 2009. 1. vyd. 43 s. Brož.

Zbierka poézie z tvorby literárneho krúžku ZŠ Lokca, autorky: Michaela Badárová, Simona Maťugová, Monika Tomulcová, Marta Baláková, Silvia Kupčulíková.

ISBN nemá

86 Literatúra pre deti a mládež

ČTVRTEČKOVÁ, Veronika

U nás na dvore. Z čes. orig. prel. Iveta Dolmádyová. Ilust. autorka

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list

Harmonikové skladacie leporelo o domácich zvieratách.

ISBN 978-80-8089-256-2

ČTVRTEČKOVÁ, Veronika

U nás v záhrade. Z čes. orig. prel. Iveta Dolmádyová. Ilust. autorka

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list

Harmonikové skladacie leporelo o zvieratách v záhrade.

ISBN 978-80-8089-257-9

JELEN, Jan

Drak Drango – Hrdina prichádza. Z čes. orig. prel. Michaela Malíčková. Ilust. Petra Z. Jelen

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 76 s. Viaz.

Príbeh draka, ktorý sa snaží nájsť nový domov v malebnej dedine. Kniha predstavuje nový typ publikácií pre deti, lebo kombinuje písaný text a kreslený komiks: na každej dvojstránke vedľa seba prebieha dej v textovej aj obrázkovej podobe.

ISBN 978-80-8089-261-6

LINDGRENOVÁ, Astrid

Pippi Dlhá pančucha. Zo švéd. orig. prel. Jarmila Cihová, verše prebásnil Milan Richter

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 150 s. Viaz.

Svetoznámy detský príbeh nezbedného dievčaťa Pippi v novom preklade.

ISBN 978-80-8085-656-4

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

994 Zbrane a vojenské telesá (útvary)

1000 ručných palných zbraní. Z nem. orig. prel. Peter Koza

Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 336 s. Viaz.

Encyklopédia ručných palných zbraní dokumentuje ich vývin od 14. storočia po súčasnosť. Pri jednotlivých druhoch zbraní sa uvádza technický opis, fotografia a historická, kriminalistická alebo kultúrna súvislosť.

ISBN 978-80-551-1907-6

Adresár vydavateľstiev z Kníh v predaji

Agora, Križna 21, 811 07 Bratislava, tel./fax 02/5556 5507, 02/5556 2066, e-mail: agoraweb@aol.com

ARS POETICA, Vlčkova 18, 811 06 Bratislava, e-mail: arspoetica@arspoetica.sk

B-print, Dedinská 28, 917 01 Trnava, tel. 033/5543 406, fax 033/5543 406

Filozofický ústav SAV, Klemensova 19, 813 06 Bratislava, tel. 02/5292 6444

Fotoklub Hexagon, Komárňanská 10, 940 64 Nové Zámky, e-mail: pirohar@hexagon.sk

Galéria umenia Nové Zámky, Björnsonova 1, 940 54 Nové Zámky, tel. 035/640 84 40, fax 035/640 02 39, e-mail: galerianz@galerianz.sk

HEURÉKA, Gazdovský rad 49/16, 931 01 Šamorín, tel. 031/5627 147

Chess press, Dobšinského 15/78, 010 08 Žilina, tel. 0905 299 602, e-mail: chess-press@stonline.sk

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

Infopress, vydavateľské a konzultačné služby, Malá 5, 811 02 Bratislava, tel. 02/5441 5439

IURA EDITION, Oravská 17, 821 09 Bratislava, tel. 02/ 53 41 87 89 – 92, fax 02/ 53 41 77 83, e-mail: office@iura.sk

Jesseniova lekárska fakulta UK, Záborského 2, 036 45 Martin, tel. 033/4133 305, fax 033/4136 332

KM-SYSTÉM, Solivarská 70, 080 05 Prešov, tel. 051/773 13 44, fax 051/770 33 95, e-mail: km-system@km-system.sk

Krajské kultúrne stredisko v Žiline, Horný val 20, 011 82 Žilina, tel. 041/562 19 42, e-mail: ros@vuczilina.sk

Kresťanské spoločenstvo, Laborecká 56, 066 01 Humenné, tel. 057/7722923

Merkury, Martinčekova 2, 821 09 Bratislava, tel. 02/5341 7297, fax 02/5341 5922

Národné centrum zdravotníckych informácií, Lazaretská 26, 811 09 Bratislava, tel./fax 02/5726 9115, 02/5296 3829, e-mail: nczisk@nczisk.sk, silk@silk.gov.sk

Príroda, Koceľova 17, 821 08 Bratislava 2, tel. 02/5556 6176, 0908 757 160, fax 02/5542 5160, e-mail: priroda@priroda.sk

Pro Familia, Gorkého 1, 066 01 Humenné, tel. 057/7757 773, fax 057/7757 773, e-mail: profamiliahe@nexttra.sk

Proti prúdu, o. z., Karpatská 10, 811 05 Bratislava, tel. 02/52 62 59 62, fax 02/52 62 59 62, e-mail: jaro@notabene.sk

RECO-YAK, Hurbanova 1379, 905 01 Senica

Slovenská biblická spoločnosť, P. O. Box 467, 794 01 Banská Bystrica, tel. 088/313 02

Slovenské národné galéria, Riečna 1, 815 13 Bratislava, tel. 02/5443 1793, e-mail: info@sng.sk

Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk

Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk

Sociologický ústav SAV, Klemensova 19, 813 64 Bratislava, tel. 02/5326 3211, fax 02/5443 5411

Spoločnosť Kolomana Sokola, Pongráčovská kúria, Námestie Osloboditeľov 28, 031 01 Liptovský Mikuláš, tel. 044/551 40 32, fax 044/551 40 32, e-mail: gpmb@vuczilina.sk

STIEFEL EUROCARD, s.r.o., Ružinov

Prekladová literatúra

Stieg Larsson: MILLENNIUM

Muži, ktorí nenávidia ženy

Dievča, ktoré sa hralo s ohňom

Bratislava, Ikar 2008, 2009. Preklad Jozef Zelizňák

O živote švédskeho spisovateľa Stiega Larssona sa toho veľa nedozvieme. Narodil sa 15. septembra 1954, zomrel na rozsiahly infarkt sotva dva mesiace po päťdesiatke 9. novembra 2004. Ten infarkt je pre neho typický – po celý relatívne krátky život totiž vášnivo bojoval proti rasizmu a pravicovému extrémizmu. V súvislosti s tým denne čelil vyhrážkam neonacistov. Zanechal po sebe tri vtedy ešte nepublikované diely trilógie, ktorú spája názov Millennium. Všetky sa stali bestsellerom a boli ihneď preložené do viacerých jazykov.

Prvý diel *Muži, ktorí nenávidia ženy*, sa začína zdanlivo nepríťažlivo, všedným opisom života novinára Mikaela Blomkvista. Jeho život síce je plný zvrátov, ale opisovaných s takým odstupom, že čitateľ pri prvých tridsiatich stranách zívá, pýta sa, čo tým chcel básnik riecť a číta ďalej len zo zotrvačnosti.

Priznám sa, že mňa dej vtiahol až kdesi v polovici, najmä preto, lebo mi stále nešlo do hlavy, ako autor zlepí dohromady zdanlivo nesúvisiace dejové línie. No *Muži, ktorí nenávidia ženy*, rovnako ako *Dievča, ktoré sa hralo s ohňom*, vás počas čítania naučia trpezlivosti, lebo aj keď sa niektoré kapitoly zdajú zbytočne zdĺhavé, sú opodstatnené a vo väčšine z nich prídajú až otriasajúci záver.

Larsson je majstrom vo vykreslení charakterov. Jeho hlavné postavy Mikael a Lisbeth sú také živé a také plastické ako váš sused či bývalá spolužiačka. Larsson však okrem postáv a detektívneho príbehu v pozadí rozohráva a odhaľuje aj čierne stránky švédskej súčasnosti. Ekonomické podvody, bezúhonní právnici so skrytými sadistickými chůtkami, nevinné devy s dušou diabla, rodina s vrodenuou vzájomnou nenávisťou, špinavosti v politike, obchode, verejnom živote... Nedá sa ani vymenovať, čo všetko použil Larsson ako stavebný materiál vynikajúceho diela. *Muži, ktorí nenávidia ženy*, majú otvorený koniec, takže vás donúti siahnuť po ďalšom dieli, *Dievča, ktoré sa hralo s ohňom*. Rovnaké hlavné postavy, podobné dejové súvislosti, ibaže na obzore sú ďalšie zločiny...

Vynikajúce čítanie, ktoré vás nepustí. Jediné, čo možno Larssonovi vyčítať, je rozsah diela. V slovenskom vydaní 424, resp. 472 strán formátu takmer A 4, čiže o tretinu strany viac, ako má bežná kniha... Zamestnaný človek si musí vziať dovolenku, alebo čítať tajne v práci pod stolom či na WC. Množstvo motívov, ktoré treba sledovať, vás núti k maximálnej pozornosti a to popri brilantnom rozprávačstve autora nemôžete dlho vydržať. No na etapy sa ani jeden diel čítať nedá – na to sú pridobré...

A to sa už objavil aj slovenský preklad záverečnej časti *Zámok, ktorý vybuchol*.

Martin Grbjar

Jeffery Deaver: Rozbité okno

Bratislava, Ikar 2009

Preklad Róbert Hrebíček

Americký spisovateľ Jeffery Deaver prešiel dlhú cestu, kým sa stal (spolu s Michaelom Connellym) momentálne najúspešnejším autorom psychologického trileru (prinajmenšom) v USA. Keď ako chudobný, od Chicaga po San Francisco putujúci folkový pesničkár usúdil, že pospevovať si môže aj v súkromí s plným bruchom a bankovým kontom, dal sa v New Yorku do štúdia práva, aby mohol po absolutóriu pôsobiť ako komerčný právnik na Wall Street. Popri kľúčovaní medzi paragrafmi v centre burzových machinácií rozbehol aj svoju literárnu kariéru. Každá jeho nová kniha je vypredaná už niekoľko dní po vydaní. Poznajú ho v stopäťdesiatich krajinách a jeho knihy preložili už do dvadsiatichpiatich jazykov. Dostal množstvo ocenení a podľa jeho bestsellerov sa nakrúcajú úspešné filmy s hviezdami ako sú Denzel Washington či Angelina Jolie.

Najznámejším autorovým hrdinom a riešiteľom kriminálnych rébusov je detektív Lincoln Rhymes, ktorý po úraze chrbtice potrebuje neustálu starostlivosť svojho opatrovateľa Thoma, ten okrem iného dbá aj na to, aby to geniálny vyšetrovateľ nepreháňal s dávkami škótskej whisky. Lincolnovou mobilnou spojkou s vonkajším svetom pri vyšetrovaní zločinov je policajka Amelia Sachsová, ktorá mu prvýkrát pomohla vyriešiť prípad sériového vraha v románe *Zberateľ kostí*.

Deaver vo svojich detektívkach, ktoré nesú punc vysokej sofistikovanosti, drží čitateľa v napätí až do prekvapivej pointy, čo potvrdil aj v *Rozbitom okne*. Lincoln Rhyme má bratranca Arthura, ktorého zatkli pre podozrenie z vraždy a všetky indicie naznačujú, že je vinný. Na mieste činu sa našli usvedčujúce dôkazy. On však tvrdí, že je nevinný, no nevie vysvetliť, ako sa forenzné nálezy a stopy ukazujúce na neho, mohli dostať k obeti. Lincoln kašle na indicie a jasné dôkazy. Usúdi, že bratranca niekto zatiahol do peknej hry a pri tom ukradol a zneužil Arthurovu identitu. Zneužitie totožnosti inej osoby prefiká ným zločincom je dnes možné vďaka informáciám, ktoré voľne pletujú v elektronických systémoch. Získať potom presne naplánovanými krokmi niekoľko materiálnych a fyziologických častíc z vytipovanej osoby nie je problém. Dokázat nevinu však možno len odhalením pravého páchatela, a Lincoln s Ameliou majú čo robiť.

Druhým plánom románu je zámer autora poukázať na reálnu možnosť zneužitia identity jednotlivca v sieti informačných labyrintov. Spisovateľ, inšpirovaný Aldousom Huxleym i Georgeom Orwellom, pozná riziko straty totožnosti a súkromia, v závere pripojil adresár webových stránok, ktoré sa podrobne zaoberajú touto tematikou.

Roman Kaliský-Hronský

John Steinbeck: Sladký štvrtok

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008. Preklad Karol Dlouhý

O Nemcoch sa vraví, že sú suchári a Íri zase bitkári. Ak by sme mali záujem študovať tieto vlastnosti zblízka, možno by sme zistili, že za nimi sa skrýva rovnako hlboké, ak nie ešte dramatickejšie prežívanie ako u ostatných národov. Starý otec Johna Steinbecka sa pôvodne volal Johann Adolf Großsteinbeck, až po príchode do USA si zmenil priezvisko. Steinbeckov otec bol úradníkom v Monterey, matka Írka Olive Hamiltonová učiteľkou. Práve ona v ňom vzbudila lásku k literatúre a písaniu. Steinbeck v mladosti ťažko pracoval, lebo peňazí rodina nikdy nemala nazvyš. Univerzité štúdiá nedokončil, hoci bol nadaným poslucháčom, ale študentský život mu nevyhovoval. Písal ako o život, no jeho prvé práce mu všade odmietli. Život ho bil a on drel, aby zarobil... V rokoch 1940 až 1942 často cestoval s priateľom, morským biológom Edom Rickettom ako pomocník na rozličné expedície. Práve Ed Rickett Steinbecka inšpiroval k stvoreniu svojráznej, večne nespokojnej a hľadajúcej postavy doktora v románoch *Na plechárni* a *Sladký štvrtok*.

V roku 1962 dostal John Steinbeck Nobelovu cenu za literatúru, o ktorú sa určite pričínili klasické diela, ako *O myšiach a ľudoch*, *Rovina Tortilla*, *Ovocie hnevu*, *Túlavý autobus* či *Na východ od raja*. *Sladký štvrtok* ostal v tieni týchto slávnych zväzkov, neobsahuje ho ani slovenské stredoškolské mimočítankové (kedysi označované ako povinné) čítanie. Pritom práve na tomto románe

možno dokázať, že filigránsky zvládnuté „malé“ diela sú niekedy životnejšie a účinnejšie ako tie svetovo preslávené. *Sladký štvrtok* je knižka z prostredia známeho z diela *Na plechárni*. Zdá sa, že Steinbeck napísal pokračovanie akoby náhodou, pomedzi sledovanie futbalu v televízii a vychladnutú večeru. A pritom je to dokonale zobrazený život malého kalifornského mestečka, ako keby autor stál za záclonou s ďalekohľadom a zázračným načúvacím prístrojom. Pár stručnými ťahmi načrtnuté charaktery postáv, lahučký akvarel prepletených ľudských vzťahov, údery osudu zo všetkých strán, málo lásky, no veľa priateľstva a súdržnosti medzi skrachovancami, takmer sa žiada parafrázovať: Nezneseiteľná ľahkosť bitia.

Steinbeck je geniálny v jednoduchosti. Aj v humore: „Synovec má novú trúbku (...) Vyhnal som ho, nech si na nej cvičí na pláži (...) Nedávno v noci zatrubil vojenskému remorkéru signál, že prechádza iná loď, a doteraz zisťujú, čo vlastne prešlo (...) Cvičil na pláži a obrátil tú prekliatu trúbku do kanála. Vraj kvôli rezonancii, povedal. Nevie, či je to pravda, ale počul som, že sa vo všetkých okolitých záchodoch rozliehala pieseň Zasa hrmí. Stará pani Somersová si práve dávala klystír: Neverím, že sa naozaj stalo to, čo sa povráva, ale musím už ísť...“ Alebo: „Zle spal a mal sny hubovitého tvaru.“

A vôbec, prečítajte si majstra Steinbecka sami. Ale umyte si predtým ruky. *Sladký štvrtok* si to zaslúži. A ak sú Nemci a Íri suchári a bitkári, tak aj ja chcem bi(y)ť!

Martin Grbjar

Daniel Pennac: Diktátor a hojdacia sieť

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008. Preklad Beata Panáková

Daniel Pennac, vlastným menom Daniel Pennachioni sa narodil počas vojnových rokov (1944) v marockej Casablance a patrí k výkvetu francúzskych autorov. Hoci sa učil chabo, stal sa učiteľom. Zrejme i preto dokázal napísať skvelú knihu obraňujúcu lajdákov *Školské trápenie*. Znalosť mnohých zamestnaní mu pomohla pri písaní série kníh o rodine Malaussènovcov s detektívnou zápletkou. Z lásky k literatúre sa vyznal v beletristickom kompendiu *Ako román*. Trochu v úzadí tvorby, ktorou sa preslávil, ostáva dielo *Diktátor a hojdacia sieť*. Hojda-hoj.

Hojdanenky-hoj... Diktátor sa hojda vo vedľajšej sieti nezaslúžene. Aj keď vlastne nevedno, či sa v nej naozaj hojda on, alebo niektorý z jeho dvojníkov, možno dvojník dvojníka dvojníka? Ktožehovie? Zaručene sa v Pennacovej rozprávačskej sieti hojda čitateľ. Hojdanenky hoj...

Hojdulienky-hoj... Príbeh o agorafobickom diktátorovi je vlastne iba rozohrávka na ďalšie fabulovanie deja o vymyslenom alebo možno aj o skutočnom diktátorovi a vymyslených alebo skutočných dvojníkoch diktátora jednej juhoamerickej krajiny. Príbeh medzi vlastnými spomienkami na krajinu, v ktorej sa autor zhodou rodinných okolností ocitol, a na ľudí, ktorých pri cestách stretol, osciluje v čoraz kratších zákmitoch okolo dokončevania knihy – ako inak – postmodernisticky: o agorafobickom diktátorovi a jeho dvojníkoch. Nakoniec sa ukazuje, že príbeh písania knihy je rovnako príbehom o autorovi ako o protagonistoch. Hojduľienky-hoj...

Hojduľienky-hoj... Od výmyslov sa Pennac čoraz častejšie preklápa do reality, v diskurzívnych príbehoch uvažuje a rozvažuje o Chaplinovi a jeho prorockom Diktátorovi, o ďalších osobnostiach amerického i európskeho diania a ich postojoch voči diktatúram, o davoch, sláve, preberaní námetov a o všeličom inom. Veď čo iné sa robí najlepšie v hojdacej sieti, ak nie rozmýšľanie? Hojduľienky-hoj...

Hojdky-hoj... Pennacove úvahy nie sú mentorským mudrovaním, sú akoby nezaväzane nahodené. Navyše nesie ich dej v rytme hojdania sa v sieti pri zapadajúcom slnku. Nechýbajú humorné i tragické zážitky, opisy vlastných slabostí, paradoxy a vtíp, jednoducho tomu podmanivému rytmu nechýba ľudskosť. Dokonca ani diktátori a ich dvojníci nie sú vykreslení iba surovo a mesianisticky, aj oni sú iba ľudia z mäsa a kostí, so svojím presvedčením alebo pretvárkou. Hojdky-hoj...

Hoj... hoj... hoj..., taký je diktátorský boj. Raz si here, raz rozšliapaný v prachu námestia. A to napokon neplatí iba o diktátoroch. Náš život je ako hojdacia sieť. Raz bližšie k narodeniu a bezstarostnosti, raz v príklone k smrti a zmaru.

Luboš Svetoň

Anita Amirrezvani: Krv kvetov

Bratislava, Noxi 2008. Preklad Eva Začková

Americká spisovateľka, pôvodom Iránka, vytvorila román z obdobia vlády šacha Abbása (1571 – 1629). Bol to čas vojen, ale aj zvelačovania kultúry, rozvoja umenia a tkania kobercov, ktoré očarili svet.

Hlavnou hrdinkou románu je 14-ročná vidiečanka, ktorá sa po smrti otca z materiálnych dôvodov presťahuje k otcovmu nevlastnému bratovi, tkáčovi, do hlavného mesta Isfahán. Úprimne obdivovala strýkove návrhy kobercov, vnikala do tajov jeho práce, spracovania námetov, rozkresľovania vzorov, farieb, výberu vlny a farieb. Svojím záujmom a tkáčskou zručnosťou si získala jeho náklonnosť a ten ju začal vovádzať do tkáčskeho umenia, aj keď nebola chlapec.

Autorka očami mladej vidiečanky priblížila život a zvyky v dome bohatého strýka, rodinné vzťahy, väzby, povinnosti, osobitne postavenie ženy a dôsledky porušenia tradícií a pravidiel. Chudobné dievča bez vena nemalo nádej získať si manžela. Na nátlak matky a strýkovej rodiny prijala zmluvu na trojmesačný *sigheh* od bohatého vdovca Ferejdúna. Išlo o manželskú zmluvu na určitý čas (s možnosťou obnovenia), uzavretú pred

mullahom, z ktorej nevyplývali nijaké dedičské práva, ani nárok na starostlivosť zo strany „novej rodiny“. O vzťahu nemala nikomu hovoriť, ani svojej najbližšej priateľke, ktorú sa rodina rozhodla vydať práve za Ferejdúna. Ťaživé tajomstvo nakoniec priateľke prezradila a *sigheh* neobnovila. Musela s matkou opustiť strýkov dom.

Zo strhujúceho príbehu dýcha iný svet, svet farieb a vlni vzdialenej krajiny. Autorka deväť rokov študovala dobové materiály, zoznamovala sa s procesom tkania kobercov, návrhmi, farbením vlny, technikou uzlov a pod. Podarilo sa jej tak podľa kroniky najdôležitejších udalostí vlády šacha Abbása vykresliť atmosféru doby aj umenie tkania kobercov, spôsob života a myslenia bohatých aj najbiednejších, silu tradícií aj postavenie ženy v spoločnosti. Dej románu popretkávala prerozprávaním piatich iránskych alebo moslimských príbehov a doplnila aj dva vlastné.

Krv kvetov je holdom všetkým anonymným umelcom Iránu, ktorí vytvorili diela nevyčísľiteľnej hodnoty.

Lýdia Čelková

Úlava nad prázdnyimi taniermi

Rozhovor s ukrajinským spisovateľom žijúcim na Slovensku
JúliuSom PAŇKOM

• Po prečítaní novely *Levoška* mi zišlo na um, že nikdy v žiadnej spoločnosti nebudú šťastní všetci. Šancu na dôstojný život však musí mať každý. Hodnotový rebríček vašich postáv bol ale iný, než sa v spoločnosti oficiálne tradovalo.

– Treba brať na zreteľ, že postavy novely žili v povojnovom období, predtým prežili roky hospodárskej krízy. Pentelevičova rodina neputovala za lepšími životnými podmienkami, ale hľadala podmienky na prežitie. Vojna nespôsobilá ľuďom v tomto kraji iba majetkovú ujmu, ale prežitia hrôza, preliata krv, potkýnanie sa o hromady mŕtvov, ktoré po vojne bolo treba (aj vidlami) nakladať na povozy, aby bolo miesto pre živých, tým všetkým utrpela zakorenená bohabojnosť ľudí. Prišlo na rad aj nevyhovené prehodnocovanie zmyslu života. Aj Bočkarovo správanie, ktorému chradla manželka s vojnovými črepinami v tele, sa môže do určitej miery pripísať vojne. Vojna jej odobrala ženskú silu, a jeho slabnúcí zrak mu neumožňoval hľadieť na svet s perspektívou.

• Zaujímajú vás jednoduchí ľudia, neraz akoby predurčení na to, aby si nakoniec neporozumeli.

– Možno to neporozumenie sa javí len pre vonkajší svet, ktorý je svojimi normami, dogmami tvrdý pre tých, ktorí ich porušia. Veď *Levoška* bola do určitej miery akceptovaná v dome svojho otca, hoci nie v postavení dcéry – ale to Bočkarovi a potom aj jeho synovi Andrejovi stačilo na uláhlenie svedomia. A či *Levoška* po rokoch nenašla v Baške mamu?

• Búranie vzťahov medzi človekom a okolitým svetom sa nezastavilo. Pokračuje. Človek sa uzatvára do svojho „ja“. Čím by mohli byť podnetné medziludské vzťahy za čias *Levošky* pre súčasníka?

– Je to nastavenie pomyselného zrkadla, ale nielen ľuďom z kraja *Levošky*. To zrkadlo je aktuálne aj v dnešnom migrujúcom svete: ľudia odchádzajú, odchádzajú a budú odchádzať do sveta z rôznych pohnútok. Chceme, aby sa k nám vo svete správali ako k rovnocenným ľuďom, a nie ako k ľuďom druhej kategórie, aby si nás vážili. Preto aj tu platí: správaj sa k iným tak, ako chceš, aby sa oni správali k tebe. Nemyslím si, že novela by moralizovala, ale vytvorenými obrazmi ukazujem správanie k tým, ktorí sa môžu ťažko brániť – a čitateľ nech si to sám vyhodnotí.

• Americký spisovateľ arménskeho pôvodu William Saroyan kedysi napísal, že preňho ako rozprávača je len jediný príbeh – človek. Kde ste vy ako rozprávača a kde je vaša postava (*Levoška*)?

– Najskôr, na počiatku 90. rokov, som napísal poviedku o Baške. Hlučonemej Baške sa na počudovanie celého okolia narodilo zdravé dieťaťko *Levoška*. Bolo mi naznačené, že to je nedopovedaný príbeh. Jasne, že to bolo nedopovedané, lebo *Levoška* vyrastala v zvláštnych rodinných pomeroch, ktoré do značnej miery ovplyvňovali jej začlenenie sa do vonkajšieho sveta. Cez *Levoškin* detský svet som priblížil „históriu“ tejto rodiny. Podľa tureckého spisovateľa Orhana Pamuka, nositeľa Nobelovej ceny, dobrá literatúra stojí na talente spisovateľa vedieť porozprávať svoj príbeh ako príbehy iných a príbehy iných ako svoj príbeh.

• Ernest Hemingway o jednej zo svojich poviedok povedal: „... po-

Július Paňko (1951) ukončil roku 1973 Pedagogickú fakultu Univerzity P. J. Šafárika v Prešove. Učiteľskému poslaniu sa venuje v kraji pod Duklou. Svoje prvé poviedky publikoval v ukrajinských periodikách na Slovensku. Debutoval roku 1990 zbierkou poviedok v ukrajiničine *Na hory, na lisy, na skaly* (Na hory, na lisy, na skeli). Je autorom kníh *Kúpeľné testy* (Kurortní testy, 1999), *(Ne)obmedzené možnosti* – (Ne)obmedzení možlyvosti (2003). V roku 2006 vydáva novelu *Levoška*, ktorá o dva roky neskôr vychádza v slovenskom preklade Márie Paňkovej-Hankovskej vo Vydavateľstve Slovart.

viedka sa písala sama a mal som čo robiť, aby som s ňou udržal krok.“ Ako sa písala *Levoška*?

– Novela sa nepísala sama, ale provokovala, ponúkala sa k napísaniu. Musel som byť v strehu, aby som čo najviac držal na uzde rozprávača, aby zostal nestranný, aby rozprávanie neskĺzlo do vulgárnosti v prostredí, kde sa servítka nedáva pred ústa, vlastne kde servítka vôbec nepoznajú.

• V novele neidealizujete dedinu, ale predsa, aká je podľa vás sedliacka duša? Čím je prítiažlivá, čím odpudzujúca? V *Levoške* píšete: „Čudní sú tí dedinčania“ (str. 58). Čím sú takí čudní?

– Keby *Levoška* bola písaná v čase, keď žili jej hrdinovia, určite by som túto vetu nenapísal. Bola by zbytočná. Túto vetu použil rozprávač, aby dnešný čitateľ spozornel, že dnes sa taký filantropický nezištný čin už veľmi „nenosí“. Vtedy ľudia nepotrebovali kampane, charity, výzvy na poskytnutie pomoci tomu, kto je v núdzi, niekedy vystačilo aj skromné velebenie „bohumilý človek“. Pred očami mám prípad, keď v zime vošiel do dediny celkom cudzí pohorelec s prázdnyimi saňami ťahanými uzimnými, vychudnutými koníkmi – onedlho odchádzal s vrchovato naloženými saňami, či už senom alebo slamou. Vtedajší tuláci (dnes by to boli bezdomovci) Andrej Pisanskij, Mižo z Rivnoho, Vasil z Cigly, Vasil z Bugli mali nočlahy zabezpečené v chalupe, ktorú si vybrali...

• „História Pentelevičovcov – to je história mojej dediny,“ tvrdí rozprávač Jurko Loziňak. Keď nazriete do každého domu, máte pred sebou vždy iný, takpovediac hotový román. Čo bude nasledovať po novele?

– Nevie, či je to vekom, či to spôsobuje „chémiu“ mojej hlavy, ale som v zajatí vlastných spomienok na detstvo. Malo by z toho niečo vzišť v širšom rozsahu – až sa toho obávam, či sa mi podarí dať tomu náležitý náboj. Sem-tam „odsakujem zo zajatia“ nejakými poviedkami.

• Človek pred sebou neutečie. Načo vymýšľať nové literárne teritória, keď každý z nás má svoje rodisko, s ktorým je bezprostredne spätý. Podobá sa literárna Končava vášmu rodisku – Dlhoni?

– Podobá sa, ale nie je s ňou totožná, lebo literárna Pentelevičova rodina nie je totožná so skutočnou rodinou, ktorá prišla z poľského pohraničia na slovenskú stranu Beskyd. Aj iné postavy sú fiktívne a osud niektorých literárnych postáv sa zavŕšil inak ako v skutočnosti.

• „Dedina sa v takomto prípade správa neúprosne. Rodové zväzky, staré hriechy držia dedinu pokope. Členovia spoločnosti sa budú medzi sebou hádať, biť, zabíjať, milovať, cudzoložiť, ale to si chcú vyriešiť len medzi sebou, nepotrebojú vonkajších arbitrov.“ Nie sú to z pohľadu dneška len ilúzie o nepísaných zákonoch dediny?

– Možno sa to tak javí, lebo sa zmenili pomery, zmenil sa vzťah k pôde, zostal len vlastnícky vzťah k pôde. Pôda bola tými nervovými synapsiami medzi dedinčanmi, medzi jednotlivými rodinami. Dnes pôda pre dedinčana nepredstavuje živiteľku, nespája ho so susedmi, nevstupuje cez ňu do každodenných vzťahov. Dnešný dedinčan sa skôr paradoxne izoluje vysokými múrmi okolo obydlia v čase, keď sa búrajú hranice.

• Zmenilo sa niečo v ľudskom správaní?

– Ani nie. Slabý, cudzí to má na svedie ťažké aj dnes. Darwinova teória „úraduje“.

• Kritika už stihla poznamenať, že príbeh obce a príbeh *Levošky* je plný akejsi tvrdej i vrodenej humanity. „Ešte šťastie, že hluchonemí skoro zabúdali. Ťažko by im bolo niesť väzky tie krivdy.“ Je tento príbeh aj akýmsi varovaním pred ľudskou ľahostajnosťou?

– Prenášať sa cez krivdy, ulahčujú človeku život. Ale zabúdať na krivdy, tým sa človek vystavuje riziku uvedenému v otázke.

• Umberto Eco tvrdí, že píše sa len pre čitateľa. Je nešťastný a zúfalý ten, kto nevie osloviť budúceho čitateľa. Poznáte dobre svojho čitateľa?

– Skôr viem, pre koho som nič nenapísal – pre detského čitateľa. Mojim čitateľom by mohol byť človek, ktorého zaujíma príbeh zahrňujúci problémy morálky, medziludských vzťahov, a dokáže sa cez príbeh pohliadať do minulosti a zamyslieť sa nad prítomnosťou a budúcnosťou.

• Dopísaná poviedka či novela. Aký je to pocit? Čo prichádza? Smútok? Úlava?

– Prichádza trpnutie ako u gazdinej, ktorá chystá jedlo pre hosti: solí, korení, dochucuje, až sa jej chute domotajú, že nie je schopná určiť, či nie je presolené, prekorenené... a trpne. Úlava prichádza, keď zbiera prázdne taniere...

Ivan Jackanin

ZO SVETA KNÍH

Cena európskeho porozumenia

Nositeľom Lipskej knižnej ceny európskeho porozumenia za rok 2009 (dotovanej sumou 15 tisíc eur) sa stal publicista a profesor histórie na univerzite vo Frankfurte nad Odrou Karl Schlögel. Vo svojom najnovšom diele *Moskau 1937. Terror und Traum* (Moskva 1937. Teror a sen) sa zaoberá rokom hrôzy v novodobých ruských dejinách, keď bolo zavraždených 700 tisíc ľudí a takmer 1,3 milióna skončilo v pracovných táboroch. Rok 1937 predstavuje v európskych

dejinách vyvrcholenie stalinského teroru, politického prenasledovania, násilia, biedy a hladomoru. Odbornú porotu fascinovalo predovšetkým Schlögelovo „umenie zrekonštruovať a priblížiť každodenný život miliónov jednoduchých ľudí, žijúcich v roku 1937 v Moskve na základe všeobecne prístupných a na prvý pohľad propagandisticky zafarbených zdrojov, akými sú novinové články, adresáre, rozhlasové správy, sekvencie z dobových filmov alebo reklamné plagáty“.

Medzinárodná cena mladých čitateľov

Na tohtoročnom veľtrhu v Lipsku prvýkrát udeľovali Medzinárodnú cenu mladých čitateľov, ktorú iniciovala Nadácia Čítanie. V prvom kole sa na výbere 15 najobľúbenejších knižných titulov pre deti a mládež zúčastnilo takmer 20 tisíc žiakov piatych a šiestych tried z celého Nemecka. Do užšieho výberu sa dostali už klasické diela – *Nekonečný príbeh* Michaela Endeho či *Krabat* od Otfrieda Preusslera alebo *Emil a detektívi* od Ericha Kästnera rovnako ako úspešný *Harry Potter*. O víťazoch rozhodli hlasy takmer 63 tisícov mladých čitateľov, ktorých najviac zaujala kniha Cornelia Funkeovej *At-ramentové srdce* (v slovenskom preklade vyšla tento rok v Tatrane). Aj

na druhom a treťom mieste sa umiestnili diela zo žánru fantasy: *Eragon* od Christophera Paolinioho a *Whisper* od Isabel Abedisovej. Na lipskom veľtrhu patrí literatúre pre deti a mládež už tradične štvrtina výstavnej plochy a množstvo akcií, ako čítania, súťaže, stretnutia s autorami a ilustrátormi. S celkom novou ponukou pre mladých záujemcov, predovšetkým maturantov, prišli organizátori tento rok počas Dňa kariéry. Vydavateľia, lektori, literárni agenti a knihkupci priblížili študentom rôzne možnosti kariéry spojené s knižným trhom a novými médiami, napríklad v internetových knihkupectvách alebo pri obchodovaní s knižnými licenciami. – por –

Z otcovej pozostalosti

Potom ako Catherine Camusová, dcéra nositeľa Nobelovej ceny za literatúru z roku 1957, vydala roku 1994 vo vyd. Gallimard jeho výnimočný autobiografický román *Prvý človek* (v slovenčine vyšiel vo vyd. Slovenský spisovateľ hneď roku 1995 v preklade Igora Navrátila), pootvorila aj jeho súkromný archív. Obsahuje množstvo dosiaľ neuverej-

nených fotografií Alberta Camusa (1913 – 1960), autora známych románov *Cudziniec* či *Mor*, z rodinného prostredia, z Alžírsk, z divadla, ale aj reprodukcie rukopisov či rozličné suveníry. Jeho dcéra usporiadala materiály z archívu a pripravila z nich obrazovú publikáciu, ktorá vyjde v októbri vo vydavateľstve Michel Lafont.

Angelikin návrat

Francúzske vydavateľstvo L'Archipel prináša nové, upravené vydanie populárnej série historických románov o Angelike. Texty upravila sama dnes už 87-ročná autorka Anne Golon. Nahnevala sa na svojho prvého vydavateľa a rozhodla sa, že do celej série vráti pasáže, ktoré jej odtiaľ vyhodil. Prvé dve časti – *Markíza anjelov* a *Predaná snúbenica* sa dostanú na knižné pulty už tento mesiac, po nich budú nasledovať ďalšie v októbri a marci budúceho roka.

Celý súbor bude mať dvadsať častí, pričom pôvodne ich bolo len trinásť, vznikali v rokoch 1956 až 1985 a ako autori sa uvádzali Anne a Serge Golonovci. Za ten čas si Angelikine romantické príbehy obľúbili milióny čitateľov – knižne vyšli v 45 krajinách v celkovom náklade 150 výtlačkov. Angelike k popularite prispelo aj filmové stvárnenie Michèle Mercierovej a Roberta Hosseina ako grófa Joffrey de Peyraca.

–báb–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Poľsku

Beletria:

1. Bianka ROLANDO: *Biała ksiązka* (Biela kniha)
2. Antoni LIBERA: *Godot i jego cień* (Godot a jeho tieň)
3. Katarzyna KLAFKOWSKA: *Smak sierpnia* (Chuť augusta)
4. Dariusz SOSNICKI: *Państwo P.* (Rodina P)
5. Bohumil HRABAL: *Różowy kawaler* (Ružový gavalier)
6. Piotr SOMMER: *Rano na ziemi* (Ráno na zemi)
7. Tadeusz KONWICKI: *Wiatr i pył* (Vietor a peľ)
8. Stephenie MEYER: *Przed świtem* (Svitanie)
9. Bernard SCHLINK: *Lektor* (Predčítač)
10. Robert SAVIANO: *Gomorra*

Literatúra faktu:

1. Cyril BOUYEURE: *Adam Michnik. Biografia. Wymyślić to, co polityczne* (Životopis A. Michnika. Vymyslieť to, čo je politické)

2. Zbigniew RYBCZYŃSKI: *Traktat o obrazie* (Pojednanie o obraze)
3. Adam MICHNIK: *Wyznania nawróconego dysydenta* (Vyznanie obráteného disidenta)
4. Maria JANION: *Bohater, spisek, śmierć. Wykłady żydowskie* (Hrdina, sprisahanie, smrť. Židovská interpretácia)
5. Stanisław KRAJSKI: *Masonerie polska 2009* (Poľské slobodomurárstvo 2009)
6. Michał KOBUSIEWICZ: *Pradzieje Wielkopolski* (Prehistória Veľkopolska)
7. Wojciech BROWARNY: *Herbert (nie)oswojony* ((Ne)známy Herbert)
8. Jan OSIECKI: *Zbigniew Religa. Człowiek z sercem w dłoni* (Z. Religa. Človek so srdcom na dlani)
9. Rhonda BYRNE: *Sekret* (Tajomstvo)
10. Magda UMER a Andrzej PONIEDZIELSKI: *Jak trwoga to do bloga* (Hoď obavu do blogu)

Rozličné záujmy a zaujímavosti

Reinhard Lintelmann

333 športových automobilov

Bratislava, Ikar 2008

Preklad Judita Melcerová

Nie je automobil ako automobil. Väčšina z nás používa motorové tátoše na odvoz do práce, na nákup alebo na dovolenku v Českom Krumlove. Starú rýchlejšie ako momentky zo stuzkovej a ich modernejšia verzia ich obvykle naveky pochová na smetisku „automobilových dejín“. Jestvuje však skupina áut, ktorým bez debaty náleža prívlastok „kultové“. Tieto unikáty svojim dizajnom, športovými úspechmi alebo legendou, ktorá ich spreveda vďaka majiteľovi, predbehli dobu a ich hodnota neklesá ani po čase, naopak, stále rastie. Mnohým chlapcom a chlapcom vstupujú do snov a stávajú sa najčastejšou témou rozhovorov a ich fotografie nájdete na chladničkách mnohých domácností. Publikácia **333 športových automobilov** je komplexným sprievodcom touto kategóriou mužských túžob. Mapuje históriu najoriginálnejších automobilov od roku 1905 až po súčasnosť. Okrem čiernobielych a farebných fotografií zahŕňa aj stručné technické informácie spolu s charakteristikou automobilu a zaujímavosťami z histórie konkrétnych značiek. Automobiloví fajnšmekri si môžu zgustnúť na delikatesách, akými sú napríklad nezapodobeiteľné Porsche Carrera GT, Aston Martin DB 5 Jamesa Bonda, extravaganciou ohurujúce Lamborghini Diablo, Audi Quattro ako prvé s pohonom všetkých kolies, zamorské klenoty Ford Mustang Shelby a Chevrolet Corvette alebo japonské „kultomobily“ Nissan Datsun a temperamentné Subaru Impreza. **333 športových automobilov** je skutočnou pastvou pre oči a nepochybné si zaslúži vašu pozornosť. A kvôli, možno si práve jej prostredníctvom niektorí z nás zaumienia splniť svoje detské sny a stanú sa pyšnými majiteľmi niektorého z nich.

Nigel Cawthorne

Najväčší tyran a diktátori v dejinách

Bratislava, SPN – Mladé letá 2009

Preklad Jana Kantorová-Báliková

SPN – Mladé letá pripravilo pre milovníkov literatúry faktu novú edíciu *Postavy a udalosti*, v ktorej predstavuje najzaujímavejšie osobnosti a momenty z histórie. Prvý titul v tejto sérii na vyše 200 stranách ponúka pestrú galériu najznámejších tyranov. Autor chronologicky rozdelil knihu do štyroch období – starovek, stredovek, napoleonská éra a moderný svet – a vytvoril tak prierez dejinami od čias Achánatona až po Saddáma Husajna. Publikácia je doplnená dobovými ilustráciami a fotografiami. Každá kapitola je ukončená krátkym chronologickým prehľadom významných činov a udalostí konkrétnej osobnosti. Motívy konania najväčších tyranov éry ľudstva objasňuje autor mnohými zaujímavými okolnosťami a detailmi. Viaceré osobnosti, považované v dejinách za dobrodincov, Cawthorne bez rešpektu zosadil z piedestálu slávy a mnohým dobyvateľom a neohrozeným vojvodcom ovenčeným vavrínmi víťazstiev zhodil glorioly a pranieje ich krvilačnosť a ctibažnosť. Dozviete sa napríklad, že dobyvačné vojny ospevovaného Alexandra Macedónskeho mali za následok skoro totálne vyhubenie macedónskej mužskej populácie a spôsobili krajine smrteľné rany. „Kadiaľ som prešiel, tam už tráva neporastie,“ týmto výrokom sa preslávil náčelník Hunov Atila. Mongolský panovník Džingischán je zodpovedný

za smrť 20 miliónov ľudí, takmer desiatiny vtedajšej populácie na Zemi. Autorovej pozornosti neušli ani také mená, ako Adolf Hitler, Mao Ce-Tung alebo Ajatolláh Chomejni. Otázkou pre iné fórum je, aký ohlas by zaznamenali životné príbehy Mahátmá Gándhího, Jána Amosa Komenského alebo Alberta Schweitzera.

Vladimír Radosa

Charlotte Greig

Najväčší zločinci nedávnej minulosti aj súčasnosti

Bratislava, SPN – Mladé letá 2009

Preklad Ema Draškabová,

Peter Draškaba

Podobne ako predchádzajúci titul z tejto edície, aj tento zaznamenáva históriu kriminality prostredníctvom portrétov jej aktérov, teda najznámejších zločincov. Autorka vystavala jednotlivé psychologické a sociálne portréty na protichodných vlastnostiach „svojich“ hrdinov – na jednej strane vyzdvihuje ich nadpriemernosť, ale na druhej strane upozorňuje na odpudzujúcu zvrátenosť ich konania a pokúša sa hľadať odpovede na motívy ich činov. Zo svojho autorského prístupu vynechala ich odsudzovanie, veď túto úlohu vykonali už dávno pred ňou súdne tribunály. Vo svojej galérii zločincov sa zameriava na krátke zhrnutie faktov objasňujúcich zločiny, ktoré otriasli svetom, a pre lepšiu predstavivosť ich doplná výrečnou fotodokumentáciou. Jednotlivé prípady približuje aj poznámkou, pre aké literárne či filmové dielo sa stali predlohou. Práve také diela, ako Bonnie a Clyde, Veľká vlaková lúpež, Motýľ, Šakal či slávna Žobrácka opera vyvolávajú u divákov a čitateľov sympatie s odsúdeniahodnými zločincami, čomu sa autorka tejto publikácia usiluje svojim objektívnym postojom vyhnúť. Nepohádzala všetkých zločincov do jedného vreca, rozdelila ich podľa „sféry záujmu“ do deviatich kapitol – od bezohľadných lupičov cez nevyspytateľných narkobarónov, majstrov geniálnych útekov až po chladnokrvných zabijakov. Hoci do tejto plejády by určite zapadol aj hrdina knihy Dominika Dána Beštia, z našich zeme-pisných širok autorku zaujal len podvodník českého pôvodu Victor Lustig. Do sveta zločinu sa zapísal viacerými geniálnymi podvodmi, no azda najkurióznější je jeho predaj Eiffelovej veže. Ako fingovaný zástupca ministerstva vyzval viacero spoločností na spracovanie železného šrotu, aby mu dali ponuku na zošrotovanie Eiffelovky, keďže jej rekonštrukcia by vraj bola nerentabilná. Samozrejme, vyhládol si naj dôverčivejšieho záujemcu a vymánil od neho úplatok. Slúbil mu zaň, že práve jeho ponuku uprednostní pred ostatnými. Kým podvod vyšiel najavo, ušiel s úplatkom za hranice. Mohol by to byť poučný príbeh aj pre našu súčasnosť, keby...

Alžbeta Kováčová

Philip Dixon

Hrady a rytieri

Ken Rubin

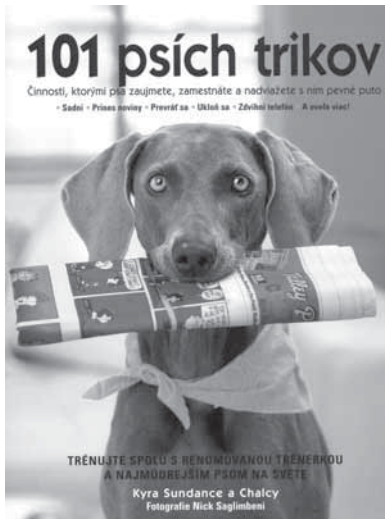
Sopky a zemetrasenia

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008

Edícia *Na vlastné oči* už vizuálne zaujme plastickými, reliéfnymi obálkami. Publikácie určené najmä deťom sú vlastne náučné obrazové tabule zviazané dovedna na základe originálnej myšlienky. Výrobný patent pochádza z Austrálie. Všetky zväzky majú jednotnú základnú obsahovú štruktúru a stručný, didakticky premyslený, trpezlivo vypiľovaný text k jednotlivým obrázkom. Skúsený znalec kníh dozaista vysoko ocení tento knižný model, ktorý dokazuje, že aj „telegrafický“ text môže byť fascinujúci a môže konkurovať internetu. Zväzok *Hrady a rytieri* uvedie čitateľa do reálií známych z legiend a rozprávok. Ako sa na hradoch naozaj žilo, čo je pravda o rytieroch a čo iba mýtus? Posledná kapitola predstaví čitateľom šesť azda najpodivuhodnejších a legendami opradených hradov v Anglicku, Sýrii (križiacky hrad), Taliansku, Walese, Francúzsku (impozantný Mont-Saint-Michel) a v Rumunsku (hrôzostrašný Drakulov hrad). V závere knihy je uvedený spolu s mapkou stručný zoznam najzaujímavejších európskych a ázijských hradov v 22 štátoch, vrátane Slovenska. Ich obrázky tvoria miniatúrnu mozaiku. Cenný je aj slovník pojmov, ktorý nechýba v žiadnom z týchto zväzkov.

Ďalším zväzkom tejto edície je publikácia *Sopky a zemetrasenia*, z ktorej sa čitateľ dozvie príčiny týchto nebezpečných prírodných úkazov. Záver knihy uvádza sugestívne defilé najstrašnejších sopečných výbuchov a zemetrasení. Dramaticky sa do dejín zapísali sopky Toba, Vezuv, Krakatau, Mount st. Helens a Kilauea, zemetrasenia zasa poznačili tieto lokality: Lisabon, San Francisco, jazero Hebgen, Kóbe a cunami v Indickom oceáne. Práve pri cunami si uvedomíme, že táto kniha nám približí aj to, čo televízia nemôže alebo nechce: zaujímavý mechanizmus zrodu a priebehu katastrofického javu. Na konci publikácie sú mapy s najpozoruhodnejšími sopkami, ako aj zobrazenie oblastí ohrozených zemetrasením v štyroch stupňoch intenzity. V krátkosti nám autor predstaví aj historický vývoj zemetrasených teórií a mimozemské sopky na planétach a mesiacoch našej Slnecnej sústavy. V edícii už vyšli *Dinosauri*, *Vesmír*, *Oceány* a *Ľudské telo*.

Milan Kenda

Ak ste si predsavzali, že sa budete systematicky venovať svojmu psovi, pošlite nám do 27. mája kupón Vydavateľstva Slovart z 11. strany a môžete postupovať podľa rád odborníkov z tejto publikácie.

Slovenské centrum PEN klubu a jeho edícia

Juraj Kuniak: Zápisník lyrického spravodajcu / Notebook of a Lyrical Correspondent

Bratislava, Slovenské centrum PEN klubu 2008

Dvojazyčná slovensko-anglická zbierka Juraja Kuniaka predstavuje prvý zväzok edície *Bibliofilia*, ktorý vyšiel s podporou MK SR. Nová edícia Slovenského centra PEN predstavuje vydarený tímový čin, ktorý navyše ostáva a je použiteľný ako rukolapný prezent pri zahraničných návštevách. Autorom nasledujúceho titulu novej edície SC PEN klubu bude Ján Buzássy.

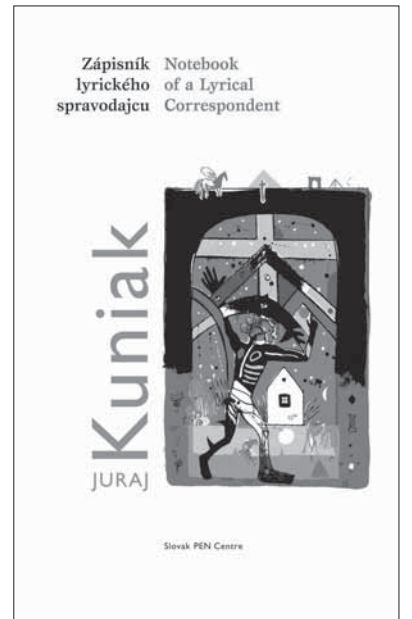
Juraj Kuniak naplnil prvý diel tejto edície desiatimi poetickými textami – koncentrátmi nažitého, takpovediac básnicko miniepicko. Anglická verzia pochádza z pera známeho prekladateľa do angličtiny Johna Minahanea. Knihu ilustroval Martin Kellenberger.

Kuniakove texty tematicky naplňujú esteticko-tematické zámery PEN klubu ako nadnárodnej organizácie spisovateľov svojimi univerzálnymi motívmi, ako je láska v mnohých podobách – k žene, priateľovi, vlasti – ku konkrétnemu kusu zeme, ktorý si obľúbime a na ktorý je naša tvorivosť viazaná, ku ktorému sa stále autor vracia, aj keď jeho cesty vedú na všetky strany sveta.

Láska k žene je tu prezentovaná ako empatia, maximálna pozornosť k nej, vďačnosť za intimitu okamihu, ako úžas nad zvláštnou čistotou a opravdivosťou lásky v jej jedinečnosti.

Ide o báseň *Ráno je nevhodné na prebúdanie poézie*. Marilyn Monroe, ten symbol sexu, tu slúži ako protipól k autorovmu vnímaniu láskyhodného objektu (*Marilyn Monroe spávala oblečená/ len do niekoľkých kvapiek parfumu Chanel 5./ Ale aj tak som presvedčený, že ráno mala v spálni ťažký vzduch*). Kuniak veľmi jasne deklaruje svoju hierarchiu hodnôt aj vo vzťahovom, či intímnom živote. Rovnako je schopný urobiť to vo všeobecnejšom rovne v prvom poetickom texte *Štyri ročné obdobia*, ktorý vyznieva až moralisticky. No ide tu o kalokagatiu, je to jednoducho prezentácia vlastného presvedčenia, že človek je zodpovedný za svoje konanie a má uvažovať (lepšie by tu bolo ono biblické bedliť), čo kedy urobí.

Cesty ako *Diaľnica E50* (rovnomená báseň) a reflexie českej a moravskej literárnej tvorby, ktorá je hlboko

ukotvená v intelektuálnej a citovej sfére autorského subjektu, sú ďalším silným motívom. Chudoba a žobráci, kontakt s týmto okrajovým svetom ústi do biblického stotožnenia Boha s chudobou. Sústrast autora má korene v jeho náboženskom presvedčení. Iné básne zachytávajú zážitky z vysokohorských túr, ktoré autor z času na čas podniká. Pre svetové špičky zlezených a pokorených vrchov nezabúda na domáce: „Gerlach Kráľovej holi,/ Eiger Jungfrau,/ Mont Blanc Verte,/ Everest Annapurne,“ ... Kuniakove poetické texty sú naratívne s výraznými obrazmi a metaforami a niekoľkými zvláštnymi novotvarmi. Ide v nich však vždy predovšetkým o zmysel: komunikáciu medzi svetmi. Preto nejde o poetiku poézie v obvyklom zmysle slova. Veď zbierka sa aj volá *Zápisník lyrického spravodajcu*. A táto rozsahom útle, ale obsahom suverénna zbierka nesie so Slovenska do sveta správu o tom, že literatúra tu reflektuje blízky aj ďaleký svet a uvažuje o tom, aké sú hodnoty, ktoré sú pre život nepostrádateľné.

Tak autor splnil nielen svoju túžbu oslovit čitateľa pradivom úžasných zážitkov, ale položil mu aj závažné otázky o podstate lásky, o identite miesta, na ktorom žijeme, o priateľstve, o vplyve kontextu atď., o ktorých možno diskutovať, ale nemožno ich obísť, ak len život berieme vážne.

Mária Bátorová

Príslušník nepoddajnej menšiny

Andrej Mišanek: Slobodný svet, Bratislava, Tatramedial 2008

Politickou karikatúrou s humanistickým poslaním sa dnes u nás málo kto zaoberá. Nie je to „skvelý džob“, jej autori nemôžu rátať so širokou obcou čitateľov. Jednu z mála výnimiek predstavuje autor spod Tatier, výtvarník a karikaturista v slobodnom povolaní Andrej Mišanek, ktorý sa vypracoval na popredného predstaviteľa tohto žánru na Slovensku. Doteraz publikoval v desiatkach slovenských, českých, ale aj zahraničných novinách a časopisov. Jeho výhodou je, že ovláda český jazyk, tak môže do svojich karikatúr vlastnoručne vpísať vtipný text aj v češtine. Tí skôr narodení si spomenú na jeho početné kreslené vtipy uverejňované najmä v Mladej tvorbe, Smene na neďelu a od roku 1969 aj v legendárnom Roháci, a to až do zániku tejto podnes nedostihnuteľnej tribúny satirikov a humoristov v 90. rokoch minulého storočia. Výber z tvorby tohto

popredného karikaturistu vyšiel tesne pred Vianocami 2008 vo štvorcovom formáte pod názvom *Slobodný svet*. Popri politických témach z prvej časti publikácie nájdeme v jej druhej časti aj témy všeobecné, ľudské, úsmevné. Publikáciu zostavil Pavel Kapusta a Mišanekovu tvorbu nám predstavil publicista Ľudovít Štefko, ktorý zdôraznil, že „talent popredného slovenského karikaturistu a humoristu Andreja Mišaneka je skôr drsnejšieho razenia v obsahovom i formálnom výtvarnom vyjadrení, bez závoja inotaju, ktorým nejdin bojazlivejší autor zjemňuje svoju satirickú myšlienku“. Mišanek je nielen tvorca kreslených vtipov, ale aj tvorca epigramov. Takáto „dvojdomosť“ je v slovenskej satire dozaista vzácna. Symbióza obrázku a textu sa tu zakladá na pozoruhodných námetoch a závideniahodnej fantázii.

–mkd–

Alexander Albrecht

Túžby a spomienky

Úvahy a retrospektívne pohľady skladateľa

Bratislava, Hudobné centrum 2008

Kniha venovaná osobnosti a dielu skladateľa, dirigenta a hudobného pedagóga staršej slovenskej generácie Alexandra Albrechta (1885 – 1958) má názov podľa autorovej rovnomennej symfonickej básne z roku 1935. (Dielo *Túžby a spomienky* malo premiéru v SND roku 1936 s *Baladickou suitou* o generáciu mladšieho Eugena Suchoňa). A. Albrecht sa narodil v rumunskom Arade, kde bol jeho otec gymnaziálnym profesorom, no zakrátko sa rodina odsťahovala do Kaposváru a po vyše dvoch rokoch do Bratislavy. Na štúdiách v Bratislave a Budapešti nadviazal kontakty s vrstovníkmi – neskôr celosvetového významu, akými boli E. Dohnányi a B. Bartók. Hlbšie národné slovenské povedomie sa u Albrechta vytváralo postupne, v kontakte s rodiacou sa mladou slovenskou inteligenciou v I. ČSR, ale aj s inštitúciami, kde bol vážny pre svoju profesionalitu. Roku 1908 prijal miesto organistu v Dóme sv. Martina, no v hre na organ sa ďalej vzdelával vo Viedni. Okrem toho bol učiteľom na bratislavskej Mestskej hudobnej škole, neskôr sa stal jej riaditeľom. Jeho skladateľské dielo bolo donedávna málo známe, pritom zahŕňa okolo stovky skladieb väčšieho i komorného rozsahu. Hoci patril ku generácii, v ktorej dožívali korene rakúsko-uhorskej a západoeurópskej tradície, v mnohom ovplyvnil i mladú hudobnú generáciu, nakoľko bol cez viacerých priateľov a popredných umelcov 20. storočia napejnený aj na aktuálne prúdy hudby a výtvarného umenia. Albrechtovský dom na Kapitulskej ulici v Bratislave bol donedávna svedkom rodinnej tradície, v ktorej pokračoval Alexandrov syn Hansi (violinista, hudobný pedagóg a estetik, ktorý zomrel roku 1996). Dnes tento dom svojou opustenosťou a pamätnou tabuľou iba pripomína poslednú hudobnú kúriu v Bratislave. Tu sa cibрили estetické názory súčasníkov Alexandra Albrechta a o niečo mladších čitateľov prof. Jána Albrechta, tu sa muzicírovalo, ba zapustili sa aj korigenky jedinečného súboru starej hudby Musica aeterna... Podobné centrá domácej hudby zanikajú a iba dokumenty o nich svedčia o nezanedbateľnom kultúrnom živote pred pár desaťročiami.

Spomienky Alexandra Albrechta boli často publikované v rôznych časopisoch, v rozhlase, prednesené pri rôznych hudobných udalostiach, ale skladateľ si ich zapisoval i sám pre seba. Knižne vychádzajú prvýkrát. Ich textové predlohy sa nachádzajú v Hudobnom múzeu Slovenského národného múzea. Materiálové východisko pre publikované zoznamy tvorila diplomová práca Astrid Rajterovej *Katalóg diela Alexandra Albrechta* (FFUK, 1992), ktorá spolu s J. Albrechtom a Veronikou Zitta preložili aj uverejnené texty Alexandra Albrechta. Východiskom ku knihe však bol rukopis Alexandra Albrechta, napísaný na hlavičkovom papieri vydavateľstva Tatran. Rukopis s úvodom skladateľovej manželky Margaréty preložil a pripravil na publikovanie syn Ján Albrecht na prelome 60. a 70. rokov. Spoločensko-politické udalosti tých rokov však zabránili vydaniu rukopisu. K čitateľom sa dostáva až teraz zásluhou Hudobného centra a editora Vladimíra Godára. Ten ponechal pôvodné autorské texty bez zásahov a vsuviek Jána Albrechta (ktoré spravil syn pri pôvodnom preklade a zadaní rukopisu do Tatranu). Kniha dopĺňa Godárovo poučenie a zaničené záverečné slovo. Jednotlivé state sú publikované z rukopisu, teda neboli ešte uverejnené, iné úvahy – hoci boli uverejnené – sú v knihe niekedy zverejnené bez bližšieho odkazu (žiadali by sa aspoň približné roky napísania či zverejnenia). Čitateľovi chýba údaj najmä vtedy, ak tuší, že prameň by sa dal vypátrať (napr. pri preklade veľkého interview s A. Albrechtom zo 14. januára 1954). Iba signatúrne označenie z archívu čitateľovi veľmi nepomôže. Kniha je napísaná talentovaným rozprávačom a esejistom, každopádne literárne nadaným hudobníkom Alexandrom Albrechtom.

Terézia Ursínyová

NEMLČAŤ: ŽENA V LITERATÚRE

Anketa vznikla v spolupráci so slovinským vydavateľstvom *Apokalipsa* a americkým projektom *Tell U. S. Poets* zameraným na zmapovanie tvorivých podmienok pre ženy-autorky od Mexika až po Čínu. Ponúkame vám rôznorodé príspevky z našich zemepisných šírok – úvahy na danú tému. Anketu edične pripravila, príspevky zozbierala a do slovenčiny preložila spisovateľka a literárna vedkyňa Stanislava Repar.

1. Čo znamená byť spisovateľkou, poetkou, dramatičkou v dnešných podmienkach?
2. Akú úlohu na tomto poli zohrávajú príslušné inštitúcie?
3. Ako sa pozeráte na vzťah medzi ženským písaním, písaním žien a feminizmom (feminizmami)?
4. Kde vidíte rezervy, resp. možnosti na zlepšenie situácie?

Lenka DAŇHEĽOVÁ (nar. 1973 v Krnove), česká poetka, prozaička, výtvarníčka, prekladateľka. Pracovala ako novinárka, prekladateľka, tlmočníčka a redaktorka. Od roku 2005 vedie českú redakciu medzi-

národného literárneho časopisu *Pobocza* (www.pobocza.pl). Knižne jej vyšiel román *Cizinci* (2004), na vydanie je pripravená jej básnická zbierka *Pozdrav ze Sudet*. Svoje texty publikovala v českých aj zahraničných časopisoch. Žije v Beroune neďaleko Prahy.

1/ Ťažko povedať. Podmienky sa utvárajú hneď za dverami bytu. Každý, či žena alebo muž, vo chvíli, keď sa rozhodne venovať tvorbe, rieši rovnaký problém: ako si poradiť s finančným výpadkom či menšou „finančnou spoľahlivosťou“ jedného člena domácnosti. Alebo čo s tým, že ho takmer nevidieť, pretože okrem zarabovania peňazí, a teda „práce na prežitie“, ešte aj v ústraní tvorí? Veľmi záleží na tom, ako na celú záležitosť nazerajú blízki, nakoľko ju považujú za zásadnú a či sú ochotní podvoliť sa tvorivým pudom svojej partnera. Vždy vo všetkom, nielen v tvorbe, vyhráva ten sebeckejší. A sebeckosť sa nevyhýba ani mužom, ani ženám. Čo vlastne víťaz vyhráva? A čo môže ublížiť porazenému tvorivému človeku? Vari nemožno každý zážitok, ktorý človeka postretnie, tvorivo spracovať? A pokiaľ ide o sťažené možnosti *self promotion*: sú dôležitejšie ovácie v plnej sále, alebo je dôležitejší hoci len jeden vní-

Dana PODRACKÁ, (nar. 1954) píše básne, eseje a venuje sa aj tvorbe pre deti. Vyštudovala psychológiu, v súčasnosti pracuje v Literárnom informačnom centre v Bratislave. Debutovala roku 1981 básnickou zbierkou *Mesačná milenka*, je autorkou vyše dvadsiatich knižných publikácií, v diptychoch, dvojknižkách sa usiluje hovoriť o problémoch z dvoch rôznych pohľadov. Medzi jej posledné knihy patrí diptych esejí *Pani Cogito & Zielpunkt* (2005) a poetický diptych *Persona & Morfeus* (2007). Žije v Bratislave.

1/ Žijeme v patriarchálnom svete, ktorý sa k ženám navonok správa ústretovo, naďalej však platia mužské hodnotové rebríčky a mužské pravidlá. Muži citujú mužov a chcú byť uznaní mužmi. Uznanie od žien považujú za úplne samozrejmé. Byť spisovateľkou pre mňa znamená byť sama sebou napriek všetkému. Zadosťučinením je mi vyznanie náhodných žien, ktorým moje písanie pomáha prežiť v ich vlastnom svete. Nie v zmysle vzoru, skôr v zmysle vnútornej väzby. Vedomie, že existujú iné mysliače a cítiače ženy je dôležité, hoci okruh je úzky.

2/ Inštitúcie pre rodovú rovnosť, ktoré postupne vznikajú aj v regiónoch, sa viac zaoberajú týraním žien a diskrimináciou v oblasti zamestnanosti ako duchovnou kultiváciou. Navyše, v regiónoch nie je dosť takých žien, ktoré by obetovali čas pre rodinu verejným otázkam. Prijímajú patriarchálny model spolu s kultúrnou tradíciou a náboženstvom, o svojom novom postavení skôr snívajú, ako ho skutočne žijú. Uverejňujú svoje názory v médiách alebo na konferen-

ciách, ale prakticky sa prispôsobujú patriarchálnej fungujúcej moci. Ak sa žena rozhodne vstúpiť do sveta mužov, často sa stáva manažérkou a tvrdou podnikateľkou, aby sa presadila najprv ekonomicky a potom aj duchovne. Je to boj. Ak prejaví navonok svoju emocionalitu, bude ponížená. Jedinou cestou je nechať sa zraniť mužským svetom a neprestať.

3/ Musím povedať, že touto otázkou sa vôbec nezaoberam a neviem. Keď som prvýkrát hľadala vydavateľa, problém nebol v tom, že som žena, ale v tom, že ma nikto nepozná. Pre mňa je dôležité, či to, čo čítam, je dobré, nie to, akého pohlavia bol alebo je človek, ktorý to napísal – a s takýmto prístupom sa stretávam aj u vydavateľov. Možno mám obrovské šťastie, neviem.

4/ Naozaj netuším. Mój postoj, nevedomosť v tomto smere a spokojnosť určuje fakt, že žijem so skvelým mužom, ktorý si zo všetkého najviac dáva pozor na to, aby ma neobmedzoval. A ja sa mu to snažím vracať. Všetky ostatné nepohodlia, ktoré z takéhoto postoja vznikajú, dokážeme stráviť a preniesť sa cez ne. Možno to máme ľahšie, pretože nemáme veľkú rodinu. No myslím si, že ani tým by sa na veci nič zásadné nezmenilo...

3/ Feminizmus považujem dnes za prežitok. Nové tisícročie podprahovo vyžaduje nové formátovanie úlohy a postavenia ženy v spoločnosti. Vytváraním ženských spoločností a časopisov iba pre ženy sa ženský svet sám vytvára ako v arabskom svete, kde ženy nesedia s mužmi za jedným stolom, ale sedia vo svojom svete za svojim stolom. Mužom to tak úplne vyhovuje. V mužskej odpovedi na ženskú otázku je vždy kus ironie, povedal môj priateľ. Konkrétne sa to prejavuje aj v tom, že muži začínajú písať pod ženskými pseudonymami, v ženskom rode. Ako keď v starom gréckom divadle role žien hrali muži. Svojej pozície sa nemienia vzdáť. Rovnako ako sa stáročia nevzdali nadradenej pozície v tom, že všetka etika násilia, polygamie a smilstva v konečnom dôsledku spočívala na žene.

4/ Možnosti na zlepšenie vidím iba v osвете a v prehlbovaní kvality písania žien tak, aby bolo kryté duchovnou zmenkou, nie deklaráciami alebo teoretickými proklamáciami, ktoré myslením a cítením mužov neprenikajú. Ženy musia napísať, kto sú, a písať o tom stále a hlbšie. Keď čítam mužské autobiografie, odkazy či pamäti, vždy sú to odkazy mužov mužom; ženy vystupujú ako sprievodkyne na určitom úseku života a postupne sa strácajú, menia sa na ikony alebo pandory. Muž na duchovné partnerstvo so ženou nie je pripravený ani historicky, ani ľudsky.

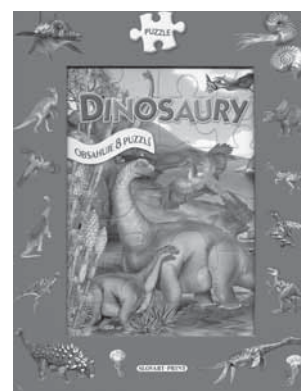
JUBILANTI

od 13. do 26. mája

- 13. 5. 1935 – Ján NAVRÁTIL, básnik, spisovateľ pre deti a mládež
- 13. 5. 1937 – Pavel DVORÁK, autor literatúry faktu
- 13. 5. 1943 – Vladimír HAVRILLA, prozaik, scenárista
- 13. 5. 1948 – Viliam JABLONICKÝ, publicista, autor literatúry faktu
- 15. 5. 1925 – Anton RÁKAY, prozaik
- 15. 5. 1941 – Daniela PŘÍHODOVÁ, prozaička
- 15. 5. 1943 – Ivan HABAJ, prozaik
- 15. 5. 1949 – Božena ČAHOJOVÁ-BERNÁTOVÁ, dramatička
- 15. 5. 1961 – Róbert MÜLLER, prozaik, básnik
- 16. 5. 1954 – Nata HOŠŤOVECKÁ, poetka, prozaička, dramatička
- 17. 5. 1925 – Gustáv HUPKA, básnik, prekladateľ
- 18. 5. 1929 – Katarína HABOVŠTIAKOVÁ, autorka pre deti a mládež, jazykovedkyňa
- 18. 5. 1944 – Martin PORUBJAK, prekladateľ, dramaturg, teatrolog
- 21. 5. 1938 – Blažej BELÁK, básnik, prozaik, publicista
- 22. 5. 1937 – Tomáš JANOVIČ, básnik, scenárista, spisovateľ pre deti, prekladateľ, textár, prozaik
- 22. 5. 1927 – Vojtech KONDEL, autor literatúry faktu, publicista
- 22. 5. 1932 – Andrej ČERVENÁK, literárny vedec
- 22. 5. 1944 – Marta ŠURINOVÁ, autorka literatúry faktu pre deti
- 22. 5. 1955 – Viktor MAŤUGA-SIMMER, prozaik, esejista
- 23. 5. 1929 – Ladislav SZALAY, prozaik
- 23. 5. 1936 – Ján PATARÁK, prozaik
- 23. 5. 1971 – Miloš JESENSKÝ, autor literatúry faktu a sci-fi
- 24. 5. 1930 – Michal A. KOVÁČ, kultúrny a literárny historik, dramatik
- 24. 5. 1946 – Štefan SUCHÝ, prozaik, básnik
- 24. 5. 1960 – René BÍLIK, literárny vedec, publicista
- 25. 5. 1960 – Martin PREBUDILA, prozaik, básnik, spisovateľ pre deti

Kto dostane knižku?

Reprezentatívnu publikáciu *Kúpele Bojnice* venuje Vydavateľstvo Maticе slovenskej Jozefovi KRISTOFFYMU zo Sapu a šťastie pri žrebovaní o *Miliardára* z vydavateľstva Ikar sa usmialo na Oľgu MIČKOVÚ z Hlohovca.

Vydavateľstvo Sloart-Print pripravilo pre najmenších čitateľov sériu farebných obrázkových kníh-skladačiek, kde jednu kartónovú stranu tvoria puzzle. Skladaním puzzle si deti

precvičia predstavivosť, vizuálnu pamäť, ale aj zručnosť a podľa rozkreslených detailov na opačnej strane si môžu osvojiť najrôznejšie druhy dinosaurov. Ak sa chcete vydať na výlet do prahistorického sveta prostredníctvom knihy-skladačky *Dinosauria*, pošlite na našu adresu do 27. mája kupón vydavateľstva Sloart-Print, ktoré šťastnému výhercovi túto obrázkovú knižku venuje.

OBJEDNÁVKA

Dvojtyždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2009 si môžete objednať telefonicky: 02/204 73 514, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

IKAR
Strana 3VYDAVATEĽSTVO SLOVART
Strana 10SLOVART-PRINT
Strana 11

O načieraní do duše a brnkaní na city

Rozhovor so spisovateľkou a publicistkou JANOU ŠIMULČÍKOVOU

Jana Šimulčíková (1937) popri redaktorskej práci vo vydavateľstve Mladé letá, v týždenníkoch Slovenka či Nedelná Pravda vychovávala štyri deti a s plným nasadením sa vo voľnom čase venovala prekladaniu kníh z nemčiny a literárnej tvorbe pre deti, dospelujúcu mládež i dospelých, poézii i próze. Nehovoriac o jej kultúrnej publicistike. Dnes má na svojom konte vyše tridsať prekladov kníh z nemčiny, šesťnásť vlastných kníh, z ktorých niektoré preložili do češtiny a maďarčiny. Napísala leporelá (*Široká cesta, úzky chodníček*, 1979, *Mladí športovci*, 1980), veršované knihy pre deti *Prstom po glóbusu* (1980), *Veselý telefón* (2004) a na sklunku minulého roka jej vo vydavateľstve Buvik vyšla ilustrovaná zbierka veršov pre deti predškolského veku *Už dočiahnem na kľučku*. Renomé kultivovanej autorky súčasného dievčenského románu si získala knižkami *Dievča s bocianími nohami* (1981), *Ružový program pre sestričku* (1987), *Na hojdačke* (2000), *Nebud' labuť!* (2003) a *Kukučie mláďa* (2004). K prózám pre dospelých (*Zradná láska*, 1993, *Návrat divožky*, 2001) nedávno pribudla novela *Jed nášho milovania* z vydavateľstva Ikar.

• V redakcii Slovenky si bola mojou dlhoročnou kolegyňou, ako si spomínaš na toto obdobie?

– V Slovenke sme sedeli v jednej miestnosti, keď neodrátam svoje niekoľkomesačné materské dovolenky, celých desať rokov. Trávila som s tebou každodenne viac času ako s manželom a rodinou. A za ten dlhý čas som skutočne pomaly rozbiehala všetky aktivity, ktoré spomínaš, vrátane postupného rodenia detí. Do Slovenky ma prijala vtedajšia šéfredaktorka Mária Tvarožková na miesto spisovateľky Márie Topolskej odchádzajúcej do dôchodku. Okrem jazykovej úpravy vtedy ešte len 16-stranového časopisu som mala na starosti vyberanie poviedok, fejtónov a básní a prívetivé písanie odpovedí na literárne pokusy čitateľov, ktoré sa na nás obracali s dôverným oslovením: Milá moja Slovenka. Aj sama som od študentských rokov písala básne (uverejňovali mi ich ešte pod menom Juklová v Smene, Mladé tvorbe i v oblúbenej mládežníckej rozhlasovej relácii Na modrej vlne, ktorú roky viedol Ernest Weidler). Do Slovenky som prispievala recenziami nových kníh, úvahami a fejtónmi. Až keď si nastúpila do perspektívne sa rozširujúcej Slovenky aj ty a napísala si svoj prvý brilantný reportážny rozhovor s herečkou Betou Poničanovou, nechcela som zaostať a osmelila som sa aj ja rozšíriť svoju paletu o rozhovory s osobnosťami našej a občas i českej kultúry. To osmelovanie sa ani tak netýkalo písania ako toho prvého kontaktu s umelcom, pri ktorom som sa vždy potila trémou. Tebe vlastne nepriamo vďačím za nezapomenuteľné zážitky zo stretnutí s Mikulášom Hubom, Júliusom Pántikom, Ivanom Mistríkom, Vladom Müllerom, ba dokonca i Karлом Högerom, Vladimírom Menšíkom alebo Janou Brejchovou a Vlastimilom Brodským, keď ešte ich Tereška nemala ani rok. Spisovatelia si svoje odpovede písali sami a výtvarníci boli vďační za exkluzívnu dvojstranu s farebnými fotografiami ich diel. Ďalších podobných rozhovorov som napísala desiatky v rubrike Umelci medzi nami v Nedelnej Pravde.

• Keď spomíname dávne slovenkárské časy, tvoj prvý a čitateľsky zrejme najúspešnejší román na pokračovanie *Kým príde ženích* týždeň čo týždeň hltalo vyše stotisíc čitateľov ženského časopisu. Prečo si ho nikdy nevydala knižne?

– Nie žeby som sa hanbila za tento svoj stupienok k vážnejšie chápanej literárnej tvorbe, ale vydať (a kto by ju bol vtedy aj vydal?) túto prózu som nemohla, lebo prvých, tuším dvadsať pokračovaní, napísal spisovateľ Jozef Bobok, alias Tibor Vožár. Ďalej som rozvíjala osudy jeho postáv a ich potomkov ďalšími vari osemdesiatimi pokračovaniami. Už som v Slovenke nepracovala a zo trikrát, zakaždým keď Slovenke hrozil pokles nákladu, vyžiadala si odo mňa šéfredaktorka Libuša Mináčová ďalšieho *Ženicha* po troch, piatich i viac rokoch. Písala som ho z týždňa na týždeň, len hmlisto tušiac, čo bude nasledovať ďalej. A keďže k nám ešte neprišli nekonečné telenovely, ohlas čitateľov bol skutočne neuveriteľný. Vďaka tomu, aj skúsenostiam zo svojich prekladov, som sa osmelila napísať svoj prvý,

dlho odkladaný dievčenský román *Dievča s bocianími nohami*, ktorý vlni v Mladých letách znovu vyšiel v zaktualizovanej verzii.

• Čo ťa nasmerovalo študovať slovenčinu a nemčinu na vysokej pedagogickej škole? Chcela si si vyskúšať učiteľský chlebiček?

– Pôvodne som sa pod vplyvom svojho rojčivého otca prihlásila na scénografiu na pražskej FAMU a na talentových skúškach som totálne nezrelá, samozrejme, pohorela. Viac ako učiteľský chlebiček ma lákali slovenčina a nemčina. Učiteľstva som sa zriekla na prvých študentských strémovaných vystúpeniach pred žiakmi. A keď som dostala umiestnenku do ďalekej Revúcej, radšej som išla za 750-korunový plat (ceny boli podobné ako v dnešných eurách) robiť korektorku a redaktorku do Mladých liet.

• V Mladých letách si sa stretla s viacerými spisovateľkami, ovplyvnili tvoju cestu k literatúre?

– Za to, aby som bola spisovateľkou, som sa modlila už v detstve, keď som napísala svoju prvú rýmovačku. Utvrdila ma v tom pani učiteľka Štefánia Orlovská, keď mi štrnásťročnej napísala do pamätníka, že verí, že zo mňa vyrastie spisovateľka. Ďalšie posmelenie pre mňa znamenal krúžok mladých autorov na vysokej škole pod vedením Pavla Bunčáka. Mój literárny debut však uzrel svetlo sveta tak neskoro, že sa ho sotva mohla moja slovenčianka dožiť. Tých päť učňovských rokov v Mladých letách (ešte pred Slovenkou) mi však dalo nesmierne veľa. Doživotne na mňa zapôsobil nielen bezprostredný kontakt s takými osobnosťami, ako Maša Halamová, Eleonóra Gašparová, Mária Ďuričková, Ján Poliak, Ján Turan i stretnatia s Kristou Bendovou, Jaroslavou Blažkovou, Klárou Jarunkovou, Jožkom Pavlovičom, ba raz aj s Máriou Rázusovou-Martákovou a Zorou Jesenskou a ďalšími spisovateľmi, ale najmä celková žiživá atmosféra vo vydavateľstve. Mladé letá sa pod vedením Ruda Morica v 60. rokoch prezentovali progresívnymi tvorivými a podnikateľskými aktivitami (Klub mladých čitateľov, BIB, šírenie slovenskej literatúry do sveta) a tešili sme sa z každého autora získaného pre deti a mládež a z každej novej knihy. Doplnila som si štúdium slovenčiny o praktickú edičnú činnosť a bohatstvo ľudovej reči z rozprávok a diel autorov, čo sa neodcudzili rodnému kraju.

• Ružový program pre sestričku mi evokoval príbeh vašej rodiny. Ovplynulo tvoju tvorivosť viacnásobné materstvo?

– Áno, *Ružový program pre sestričku* som napísala na materskej dovolenke, keď sa narodila moja najmladšia dcéra Sonička. Použila som v ňom mená svojich detí a niektoré zážitky z Oravy, odkiaľ pochádzal môj manžel. Aj v *Ženichovi* som čerpala podnety z našej rodiny a okolia. Synovi na diskotéke jedno dievča, ktoré čítalo túto „epopeju“, povedalo: „Ty si Šimulčík? Nemusíš mi nič hovoriť, viem o tebe všetko...“ Zaujímavé, že čitatelia to vymyslené považovali za autentické a naopak. Keby som nemala tri dcéry, nemohla by som písať dievčenské romány, hoci z ich života je v nich veľmi málo. Aj do prózy pre dospelých sa mi

akosi vždy pripletie nejaké dieťa, čo mi u väčšiny autorov, ak nepíšu pre deti, chýba.

• Úspešne si nadviazala na to najlepšie v našej literatúre pre dievčatá, čo vytvorila Eleonóra Gašparová či Klára Jarunková a pustila si sa aj do tvorby pre dospelých. Tvoje publicistické prejavy však majú bližšie k filozofii. Ako sa dívaš na tzv. ženskú literatúru?

– Musím vyhlásiť, že „červenú knižnicu“ som nikdy nečítala. Nebojím sa teda, že by sa na mňa z nej čosi nalepilo. Z kníh pre dievčatá som čítala iba Čársku a ako každé dievča (na rozdiel od chlapcov, pre ktorých by bolo pod úroveň prečítať si niečo dievčenské) aj Verneho, Maya a dobrodružné „chlapčenské“ romány. Ako pätnásťšesťročnú ma zaujal Mitchellovej bestseller *Odviate vetrom* a najsilnejším čitateľským zážitkom mojej mladosti boli romány Lagerlöfovej a Undsetovej a rozhodne nie zo snobizmu, že obe boli laureátkami Nobelovej ceny za literatúru.

Zaujímavé je, že vari väčšinu svetových bestsellerov píše ženy a nielen pre ženy. A pochybujem, že u nás existuje autor, ktorý – hoci sa na ne díva s dešpektom – by sa nepotešil státisícovým nákladom svojich kníh a svetovej popularite. A vlastne aj z celej slovenskej literatúry boli vo svete najprekladanejšie knihy Kláry Jarunkovej a Márie Ďuričkovej.

• Hlášiš sa teda k ženskej literatúre?

– Nebolí ma, keď niekto označí moju knihu za zábavnú (v našom ponímaní poklesnutú) literatúru. Nepíšem pre akúsi budúcu slávu, ani pre uznanie najnáročnejších čitateľov. Z novinárčiny (a mala som šťastie, že Slovenka aj Nedelná Pravda boli periodiká s niekoľkostotisícovým nákladom) mám snahu reagovať na súčasnosť a stotožniť sa s myšlienkami a pocitmi nášho dnešného „obyčajného“ človeka. Hrdinky mojich dievčenských románov sa nevďávajú za miliónárov, hoci ani to v našom rýchlozbohatlickom svete nie je unikátny jav, a ich príbehy sa nekončia happy endom. A myslím si, že tam nechýba ani tá moja filozofia. Pokladám za neškodné označenie dievčenský román, ak je určený pre dvanásťštrnásťročných dievčatá. Ak však kniha pre dospelých od ženskej autorky so ženskou hrdinkou má nálepku ženskej literatúry, považujem to za rovnaký nezmysel, ako keby sme všetky knihy, v ktorých je hlavnou postavou muž, označili za román pre mužov. Vari sme my ženy taká zvláštna nezrelá čitateľská kategória, že potrebujeme mať osobitnú literatúru ako deti? Udivuje ma tiež brojenie proti sentimentu (i keď falošný sentiment ani mne nechutí), ako keby to bol horší jed než brutalita, vulgárnosť, cynizmus a hyenizmus, ktorými sa snaží upútať (šokovať) čitateľa časť modernej či postmodernistickej spisby.

• Hovoríš o jede. Svoju najnovšiu knihu si nazvala *Jed nášho milovania* a jej témou je

domáce násilie. Keďže píšeš v prvej osobe, niektorí čitatelia by sa mohli nazdávať, že si načrela do vlastných skúseností. Kam chodíš po námety svojich kníh?

– Neštráš, to vari nie? Nikdy by som si nedovolila takto znevaziť pamiatku svojho, žiaľ, už zosnulého muža, dobrého, citlivého človeka, starostlivého manžela a otca rodiny. Inšpirovali ma svojim rozprávaním viaceré ženy, ktoré trpeli tyranstvom v rodine. Domáce násilie má rozličné podoby – od často sa vyskytujúceho slovného ponižovania slabších jedincov (či sú to deti, starí ľudia, alebo poddajné povahy žien i mužov) až po brutálne fyzické týranie. Nevyžívam sa v opisoch brutality. Sú, ako píšem, aj väčšie kalibry násilníkov, než bol hrdina mojej prózy. Ide mi o myšlienkový a citový svet ženy, ktorá akoby svojou pasivitou, nesamostatnosťou, nerozhodnosťou, poddajnosťou a oneskorenou vzburou priam provokovala stupňujúce sa násilie svojho muža. Sú to jej vnútorné konflikty citu a rozumu, zodpovednosti, vžitej morálky, pohodlnosti a túžby po slobode v reálnom súčasnom životnom prostredí. A práve nedokonalosť a obmedzenosť tejto postavy (ved kto sa dokáže vyzliecť zo svojej akoby na mieru ušitej kože?) ma nútila použiť prvú osobu rozprávania.

• Čo si sama zo svojich literárnych aktivít najviac ceníš a ktorá z tvojich kníh ti najviac prirástla k srdcu?

– Cením si svoju desaťročnú službu slovenskej literatúre, ktorú v Nedelnej Pravde s nákladom až 450 tisíc výtlačkov predstavovala literárna dvojstrana, kde popri prekladoch bola každý týždeň uverejnená jedna pôvodná slovenská poviedka a stĺpec básní. V zrelom veku ma do písania posmeloval Klub slovenských prozaičiek Femina, kde sme sa stretli generácie a názorovo blízke spisovateľky s cieľom podnecovať a propagovať našu tvorbu. Sústredene sa venovať literárnej a prekladateľskej činnosti si však môžem dovoliť až teraz na dôchodku. Mojou srdcovou záležitosťou bol výber zo sporadicky písanej poézie *Brnkanie na city*, ktorú som si vydala vlastným nákladom a, žiaľ, nedostala som ju do distribúcie. Tešia ma krásne ilustrované knižky pre deti *Veselý telefón* a *Už dočiahnem na kľučku* a všetko, čo mi je ochotný niekto vydať.

• Aké máš najbližšie autorské plány?

– Nad plánmi u mňa prevažuje spontánnosť. Niečo ma chytí a píšem. Aj teraz mám čosi rozpísané, o čom by bolo ešte predčasné hovoriť. Chcela by som si čo najhlbšie načrieť do duše a hľadať príbuznosť s inými spolupútnikmi. To umožňuje poézia. Tam sa mi zdá, že ešte mám nevyčerpané rezervy, ale vyžadovalo by si to veľkú sústredenosť a pri mojej rozptyľenosti na viaceré oblasti je to (už) zrejme neuskutočniteľné.

Elena Ťapajová

Foto Peter Procházka